

**ØYUNGEN
LEDALEN
LANDSKAPSVERNOMRÅDER**

**Lokal forvaltningsplan
med verneforskrift**

HOLTÅLEN KOMMUNE

FORVALTNINGSVEILEDER

FORORD

Denne forvaltningsplanen omfatter Øyungen og Ledalen landskapsvernområde i Holtålen kommune.

På oppfordring fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag ble det nedsatt en referansegruppe som skulle sette i gang arbeidet med å utforme retningslinjer for forvaltningen av verneområdene. Referansegruppa har bestått av ordfører Ivar P. Volden, Atle Engan, Reidar Mylius, Gudbrand Grøt, Johan Klockervold, Roald Galåen, Kari Kveseth og Steinar Elven.

5 lokale arbeidsgrupper har sett nærmere på hvordan landskapsvernet påvirker jordbruk, skogbruk, veibygging og vedlikehold, bebyggelse og annen virksomhet innenfor verneområdet.

Innspill fra disse gruppene er tatt med i utarbeidelsen av forvaltningsplanen.

Et hovedmål ved utformingen av forvaltningsplanen har vært å gjøre den så enkel og informativ som mulig, slik at den med utgangspunkt i gjeldende lovverk og forskrifter, kan fungere som en veileder for lokale forvaltningsmyndigheter, brukere og grunneiere i verneområdet.

Ålen, 9. april 2002

For referansegruppa

Steinar Elven

INNHold

FORORD	1
1. INNLEDNING	4
1.1 LANDSKAPSVERN I HOLTÅLEN KOMMUNE	5
2. OMRÅDEBESKRIVELSE ØYUNGEN LVO	6
2.1 EIENDOMSFORHOLD	6
2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI, KLIMA	6
2.3 FLORA OG VEGETASJON	7
2.4 FAUNA	8
2.5 LANDBRUK	9
2.6 JAKT, FISKE, FRILUFTSLIV	9
2.7 INNGREP	10
2.8 UTFORDRINGER OG STRATEGIER	10
3. OMRÅDEBESKRIVELSE LEDALEN LVO	13
3.1 EIENDOMSFORHOLD	13
3.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI, KLIMA	13
3.3 FLORA OG VEGETASJON	13
3.4 FAUNA	14
3.5 TIDLIGERE SETERDRIFT OG ANNEN KULTURHISTORIE	15
3.6 DAGENS BRUK AV OMRÅDE	15
3.7 INNGREP	15
3.8 UTFORDRINGER OG STRATEGIER	16
4. PRAKTISERING AV VERNEFORSKRIFTEN	17
4.1 JORDBRUK & SETERDRIFT	17
4.1.1 RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTEN	17
4.1.2 DAGENS OG FRAMTIDAS BRUK	17
4.1.3 LANDSKAPSPLEIE	18
4.2 SETERBEBYGGELSE – BYGGEVEILEDER	19
4.2.1 INNLEDNING	19
4.2.2 DEN TRADISJONELLE SETERBEBYGGELSEN	19
4.2.3 UTVIDELSE OG OPPFØRING AV SETERBE.	23
4.2.4 OMDISPONERING AV UTHUS	26

4.3	SKOGBRUK	27
	4.3.1 <i>RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTEN</i>	27
	4.3.2 <i>HISTORIKK</i>	28
	4.3.3 <i>DAGENS FORVALTNING AV SKOGRES.</i>	28
	4.3.4 <i>UTTAK AV VED</i>	29
	4.3.5 <i>SKOGSDRIFT I ØGGDALEN</i>	29
4.4	VEGBYGGING OG VEDLIKEHOLD	30
	4.4.1 <i>RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTEN</i>	30
	4.4.2 <i>DAGENS SITUASJON</i>	30
	4.4.3 <i>VEDLIKEHOLD AV EKSISTERENDE VEGER</i>	31
	4.4.4 <i>NYE VEGER – OMLEGGING..</i>	31
4.5	ANNEN VIRKSOMHET	32
	4.5.1 <i>RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTEN</i>	32
	4.5.2 <i>JAKT, FISKE, FRILUFTSLIV</i>	32
	4.5.3 <i>TURISME</i>	33
	4.5.4 <i>MOTORFERDSEL</i>	33
	4.5.5 <i>FORSKNING OG UNDERVISNING</i>	34
	4.5.6 <i>INFORMASJON</i>	34

VEDLEGG

Vedlegg 1.	Verneforskrift Øyungen LVO
Vedlegg 2.	Verneforskrift Ledalen LVO
Vedlegg 3.	Formingsrettleder Naustbygging
Vedlegg 4.	Aktuell litteratur
Vedlegg 5	Kart soneinndeling hogst Øggdalen
Vedlegg 6	Grusuttak
Vedlegg 7	Traseer Ledalen
Vedlegg 8	Bruksregler for traseene i Ledalen

1. Innledning

Regjeringa har i statsråd den 21.12.01 vedtatt vern av Forollhogna nasjonalpark med tiliggende landskapsvernområder. Nasjonalparken ligger i Sør-Trøndelag og Hedmark fylker. Det er 8 tilgrensende landskapsvernområder i viktige dalfører inn mot nasjonalparken. To av disse ligger i Holtålen kommune.

Totalarealet er 1 510 km² hvorav nasjonalparken er på 1 060 km². Det er igangsatt et forsøk med lokal forvaltning av disse verneområder.

Formålet med vern av Forollhogna er å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige uberørt fjellområde i Midt-Norge, med en naturtype som ikke er representert blant nåværende nasjonalparker.

Videre er det et mål å ta vare på biologiske kvaliteter og et særpreget natur- og kulturlandskap i seterdalene som strekker seg inn i det sentrale fjellområdet. De aktuelle områdene har meget høy naturlig produktivitet med et variert plante- og dyreliv. Her finnes blant annet landets mest produktive villreinstamme.

At området i dag har bevart de store naturfaglige verdiene viser at fjellet gjennom generasjoner er forvaltet på bærekraftig vis. Dette til tross for at den tradisjonelle bruken av området er, og har vært, omfattende. I flere av landskapsvernområdene har tradisjonell seterdrift, med beite, slåtteområde, setervoller og bygningsmiljø, skapt et særpreget og karakteristisk landskap med store kulturverdier. Fremdeles drives aktiv setring i flere av dalene. For å hindre at kulturmiljøet og spesielle kulturbetinga biologiske kvaliteter forringes, er det viktig at den tradisjonelle bruken fortsetter.

Nettopp denne kombinasjonen av et tilnærmet urørt høgfjellsområde omgitt av daler med tradisjonsrik bebyggelse og levende setermiljø gjør at verneområdene i Forollhogna innehar verneverdier over et bredt spekter. Området har nasjonal verdi både med hensyn til naturmiljø, kulturmiljø og landskap.

Miljøverndepartementet har åpnet for at kommuner skal kunne søke om å overta forvaltningsansvaret for verneområder hvor myndigheten tidligere har vært tillagt fylkesmannen. I første rekke gjelder dette landskapsvernområder, men ved opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark er det bestemt at det skal iverksettes en prøveordning også for lokal forvaltning av vernebestemmelsene for nasjonalparken. Forvaltningsmyndigheten vil bli delegert til de syv kommunene for en prøveperiode på fem år.

1.1 LANDSKAPSVERN I HOLTÅLEN KOMMUNE.

Hva er et landskapsvernområde?

Opprettelse av landskapsvernområder er hjemlet i naturvernloven av 19. juni 1970. Denne verneformen kan komme til anvendelse i områder med større grad av menneskelig påvirkning enn hva tilfellet er i nasjonalparker. Landskapsvernområder kan i følge naturvernlovens § 5 opprettes *"for å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap"*

Landskapsvern er den mildeste formen for områdevern etter naturvernloven. Landskapsvernområder skal være vernet mot inngrep og tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, og er derfor et mindre omfattende vern enn det som gjelder for nasjonalparker. Det stilles ikke krav om store og urørte naturområder i forbindelse med opprettelse av et landskapsvernområde. Kulturlandskapskvalitetene innenfor verneområdet Øyungen og Ledalen er i første rekke knyttet til den seterdrifta som har foregått gjennom et par hundre år. Det er også knyttet store verneinteresser til barskogen i de nordligste delene av verneområdet Ledalen.

Forvaltningsplanen

I den praktiske og daglige forvaltningen av verneområdene vil det være behov for en presisering av vernebestemmelsene/verneforskriften, dvs. en plan som inneholder mer detaljerte og konkrete "kjøreregler". En forvaltningsplan har til hensikt å være et hjelpemiddel til å utdype og realisere formålet med vernet. Planen skal på bakgrunn av verneformålet gi retningslinjer for forvaltningen av verneområdet, blant annet med hensyn på forholdet mellom vern og bruk. Planen vil videre gi retningslinjer for forvaltningsmyndigheten når det gjelder dispensasjonspraksis. Den skal imidlertid ikke åpne for tiltak utover rammene som verneforskriften setter.

Mål

Formålet med opprettelsen av **Øyungen** landskapsvernområde er:

- ✓ *å ta vare på et særpregede natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.*

Formålet med opprettelsen av **Ledalen** landskapsvernområde med plantelivsfredning er:

- ✓ *å verne om flora og vegetasjon med spesiell vekt på høgstaude-fjellbjørkeskog og de ulike utforminger av gammel kontinuitetsskog av gran og furu.*
- ✓ *å ta vare på et særpregede kulturlandskap der seterbebyggelse, setervoller og kulturminner er sentrale elementer i landskapsbildet.*

2. Områdebeskrivelse Øyungen LVO

2.1 EIENDOMSFORHOLD

Landskapsvernområdet berører følgende gnr/bnr i Røros og Holtålen kommuner:

Røros kommune: 114/1, 114/2, 114/3, 115/1, 115/2, 115/3, 115/4, 116/1, 117/1, 118/1

Holtålen kommune: 125/1, 125/4, 144/2, 158/1, 158/2, 158/3, 165/1, 167/1, 167/2, 167/3, 169/1, 169/2, 169/3, 169/4, 169/5, 169/6, 170/2, 170/4, 170/5, 239/2, 239/4, 300/1 (Hesjedal statsallmenning).

I Os kommune: 125/1, 125/2 og 125/3.

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 72 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

Verneområdet dekkes av følgende kartblad i topografisk kartserie - M711: 1620 I (Haltdalen) og 1620 II (Dalsbygda).

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI, KLIMA

Av totalt ca. 71 km², ligger 65 km² av Øyungen landskapsvernområde i Holtålen kommune omkring innsjøen Øyungen, mens ca. 6 km² ligger i Røros kommune.

Verneområdet strekker seg i nord fra de nedre deler av Øggdalen og sørover gjennom Båttjønndalen til Øyungen, videre vestover til Meiåvolla ved elva Forå og i sørvest til Elgsjøen. I sørøst danner landskapsvernområdet ei smal stripe på østsiden av Hessjøhøgda og Gruvhøgda og inn i Kjølidalen i Røros kommune og grenser der opp mot Vangrøftdalen-Kjurrudalen landskapsvernområde i Os kommune i Hedmark. Det meste av verneområdet ligger i høydenivået ca. 700 -1100 moh., men i Øggdalen går de bratte skråningene ned i ca. 400 moh. De høyeste fjelltoppene er Steinskneppen - 1146 moh. og Velåskneppen - 1106 moh., begge på sørsiden av Øyungen, og Raudhovdet - 1088 moh. nordvest for Øyungen.

Øyungen er den største sjøen i landskapsvernområdet og utgjør 6,3 km² og er følgelig et svært fremtredende landskapselement.

Bergartene som finnes i Forollhogna-området tilhører Trondheimsfeltets bergartskompleks som er en del av den kaledonske fjellkjede. Den vanligste bergarten er kvartsglimmerskifer. Enkelte steder stikker dypbergarter som gabbro og trondhjemit opp over skiferbergartene.

Det finnes ingen klimastasjoner i landskapsvernområdet, men målinger fra nærliggende områder, blant annet fra Budalen, antyder en årsnedbør på ca. 750-800 mm med perioden juni-september som den mest nedbørsrike. Målestasjoner for temperatur på Berkåk og Røros indikerer en årsgjennomsnitt på 1-2 °C.

For mer utfyllende behandling av de tema som her er berørt vises det til Sæther m. fl. (1980), Nilsen & Wolf (1989) og Wolden (1994).

2.3 FLORA OG VEGETASJON

Fjellvegetasjon

Fjellvegetasjonen i landskapsvernområdet består i det vesentligste av lavalpine og lite næringskrevende vegetasjonstyper. De mest værutsatte rabbene er dominert av greplyng, rypebær og krekling med innslag av fjellpyrd, aksfrytle og rabbesiv. På Steinskneppen og Elgsjøkneppen forekommer rabbearter som indikerer et noe rikere jordsmonn. Dette gjelder blant annet reinrose, bergstarr og rynkevier. De største arealene i fjellet består av vegetasjonstyper som krever en viss snøbeskyttelse gjennom vinteren. Dette er plantesamfunn der einer, dvergbjørk, blåbær og blålyng er dominerende arter. I terrengforsenkninger med tykt snødekke og sein utsmelting er snøleiearter som musøre, trefingerurt og dverggråurt vanlige.

Skog

a. Barskog

Det meste av barskogen i verneområdet ligger i Øggdalen. Dalen har en trang V--profil og er orientert i øst-vest-retning. Grana er den dominerende arten, men det forekommer også noe furu, spesielt på nordsiden av dalen. All skogen er i større eller mindre grad påvirket av hogst. De minst påvirkete områdene finner en i de bratteste liene ned mot elva Øgga. På sørsiden av Øggdalen og i noen mindre partier på nordsiden er det en meget frodig og artsrik storbregneskog. Høgstaudeskog forekommer i første rekke langs elva og tildels også i rasmark oppunder de bratteste skrentene. Granskogen har også et markert innslag av løvtrearter som bjørk, rogn, selje og osp. Et fuktig lokalklima sammen med rikelige mengder død ved (spesielt på sørsiden av dalen) bidrar til en svært rik kryptogamflora. Ved feltundersøkelser i 1990 og 1995 er det i alt registrert 137 ulike mosetyper og 141 lavtyper, men det reelle antallet må forventes å være betydelige høyere. Flere av artene som er funnet er rødlistearter (truete/sårbare arter), mens andre må karakteriseres som sjeldne eller uvanlige på regionalt eller nasjonalt nivå. Mange av artene har helt spesielle krav til voksestedet, ofte knyttet til død ved (læger). Det er også gjort interessante funn av sopparter som er avhengig av gammel skog for å overleve.

For mer detaljert informasjon om floraen i Øggdalen vises det til Prestø & Holien (1995).

b. Fjellbjørkeskog

Skoggrensa innenfor Øyungen landskapsvernområde er av varierende høyde. I de nordlige delene rett sør for Øggdalen ligger skoggrensa på Ca. 700 moh., mens den i områdene omkring Elgsjøen og sør for Øyungen strekker seg til Ca. 900 moh. Fjellbjørkeskogen kan deles inn i forskjellige typer avhengig av under-vegetasjonens sammensetning. For det aller vesentligste av fjellbjørkeskogen i landskapsvernområdet består undervegetasjonen av arter som blåbær og forskjellige bregnetyper. Denne formen for fjellbjørkeskog dominerer rundt Øyungen. Enkelte steder med fuktig og næringsrikt jordsmonn dannes det mer høgvekste og frodige plantesamfunn. Dette finner en blant annet på østsiden av Elgsjøkneppen der

bjørkeskogen domineres av vierarter, tyrihjelmsk, skogstorkenebb og delvis turt, hvitsoleie og myskegras.

Myr

Det største sammenhengende myrarealet i landskapsvernområdet finnes på begge sider av elva Gardåa mellom Elgsjøen og Øyungen. Dette myrområdet er hogstarrdominert og relativt næringsfattig med flaskestarr og trådstarr som de dominerende artene. Ellers er det spredte forekomster av bakkemyrer, hovedsakelig av fattig til intermedier rikhetsgrad, både på sørsiden av Elgsjøen, vestsiden av Øyungen og i Båttjønndalen. I disse myrene finner en arter som blåtopp, bjønnskjepp, duskull, torvull og flaskestarr.

Vannvegetasjon

Øyungen er den største innsjøen i hele verneområdet omkring Forollhogna. Strendene er dominert av stein og er derfor relativt vegetasjonsfattige. Men i lune viker finnes store bestand av elvesnelle og flaskestarr med innslag av flotgras og småblærerot. På dypere vann står det flere steder store forekomster av stivt brasmegrass, ofte sammen med tusenblad og trådtjønnaks.

For mer detaljerte beskrivelser av flora og vegetasjon i Øyungen landskapsvernområde henvises det til Sæther m. fl. (1980) og Liavik (1995).

2.4 FAUNA

Av storvilt finnes det både villrein og elg innenfor verneområdet. De mest sentrale villreinområdene ligger dog utenfor grensene for landskapsvernområdet, men det er trekkveger både på nord- og sørsiden av Øyungen. På våren kan også en del dyr trekke ned til setervollene for å utnytte beitemulighetene der. Elg har blant annet trekkerte i områdene ved Elgsjøen. Av andre pattedyr kan beveren nevnes. Den har etablert seg flere steder i verneområdet, blant annet i Øyungen og i tilknytning til elva Gardåa.

Tre områder peker seg ut som viktige for vann- og vadefugler. I Båttjønndalen er det observert svømmesnipe, bergand, svartand og sjøorre, i Øyungen er det gjort observasjoner av storlom, svømmesnipe, svartand og sjøorre, og i myrområdene langs Gardåa er det registrert spillplass for dobbeltbekkasin. En mer fullstendig beskrivelse av fuglelivet i verneområdet og de omkringliggende trakter er gitt i Bevanger (1981).

I de fleste tjern og innsjøer i verneområdet er ørret det eneste fiskeslaget, men i innsjøene Øyungen, Langen og Stærråttjønn er det blandingsbestand av ørret og røye. Det er også gjort noen ferskvannsbiologiske undersøkelser med tanke på annet dyreliv enn fisk i innsjøene Øyungen og Elgsjøen og i elva Gardåa. Det rikeste dyrelivet ble funnet i Øyungen der det ble registrert over middels mengder av bunndyr i grunnvannssonen - 18 arter totalt. Også av planktoniske krepsdyr ble det registrert stor tetthet og biomasse i Øyungen med i alt 8 arter. De fleste undersøkelsene er utført av Koksvik & Nøst(1981).

2.5 LANDBRUK

Seterdrift

Innen Øyungen LVO er det anslagsvis 50 setrer. Seterbruket i Øyungen-området går trolig tilbake til 1600-tallet, men de fleste sikre opplysningene stammer fra 1 700-tallet. En oversikt fra 1723 viser at de fleste gårdsbrukene i Holtålen hadde seter. Mange av gårdsbrukene fikk i løpet av 1800-tallet tre setre som ut fra sin plassering ble utnyttet til forskjellig tid. Disse ble kalt heimvoll eller vårvoll, langseter og høstvoll. Langsetra lengst fra gården, lå i fjellet og denne ble normalt tatt i bruk i første halvdel av juli og fram til begynnelsen av september. Utmarka ble utnyttet både til beite og slått. Mange steder ble myrene slått og høyet lagt opp til tørk og lagring rundt såkalte stakkstenger. I dag er utmarksslåtten totalt opphørt.

Den vanligste byggeteknikken har vært lafting med bruk av gran eller furu. De eldste seterfjøsene er laftet, men bindingsverk ble tatt i bruk rundt århundreskiftet. Seterbua er ofte bygd i en kombinasjon av laftet tømmer i de to endene med et midtparti av bindingsverk. Vanligvis er treverket ubehandlet, av og til rød- eller brunmalt. Taktekkingsmaterialet har normalt vært torv.

Innenfor verneområdet ligger de fleste setrene i Båttjønndalen, sør og vest for Øyungen og ved Elgsjøen. Bare ved Elgsjøen kan en si at setrene er samlet i ei setergrend av noe størrelse - i alt 6 setre. Seterdrifta holdt seg godt oppe i Øyungs-området til omkring 1970. Seinere har det vært en sterk nedgang, og de aller siste åra er det kun to setrer som har vært i tradisjonell drift med mjølkeproduksjon. De fleste seterbuene er i dag omdisponert til fritidshus eller brukes i forbindelse med ettersyn og innsamling av dyr på utmarksbeite. Mange av setervollene blir fremdeles slått eller utnyttet til beite.

Skogsdrift

Det foregår utnyttelse av produktiv barskog langs Hesja og de nedre delene av Øggdalen. Dette skjer både på privat grunn og på statsgrunn. Hogst i fjellbjørkeskogen skjer primært i forbindelse med uttak av ved.

2.6 JAKT, FISKE OG ANNET FRILUFTSLIV

Områdene omkring Øyungen er kjent for sine gode muligheter for småviltjakt og blir derfor hvert år besøkt av mange jegere. Spesielt kan jakt på lirype og fjellrype gi gode fangster. En del hare blir også jaktet. Til en viss grad foregår det også storviltjakt på villrein og elg, selv om de fleste dyrene blir felt utenfor grensene for landskapsvernområdet.

Verneområdet byr også på bra muligheter for fiske. I de fleste tjern og innsjøer er det ørret, mens det blant annet i Øyungen er blandingsbestand av ørret og røye. Øyungen er også et mye brukt isfiskevann. Ved innsjøen Langen i Båttjønndalen er det laget et handicapfiskeanlegg med asfaltert rullestolsti og fiskebrygger.

Foruten å være et tilbud til funksjonshemmede, er dette anlegget også mye brukt av barnefamilier.

Øyungen-området er også mye brukt i friluftslivssammenheng på vinteren, og fungerer blant annet som en viktig innfallsport for skiturer inn i nasjonalparken.

2.7 INNGREP

Det er bygd veg gjennom Båttjønndalen og fram til Raudåvollen i nordenden av Øyungen. Vegstrekningen innenfor verneområdet utgjør ca. 9 km.

Ved vegen like overfor Raudåvollen er det et lite grusuttak.

Det er bygd veg på sørsiden av Øyungen som går fram til Meiåvollen. Innenfor verneområdet utgjør denne vegen ca. 9 km. Ved Steinsvollen tar det av en 2,5 km lang veg fram til Elgsjømoen.

Det er tatt ut noe løsmasser i det nordøstre hjørnet av det markerte breelvdeltaet på Elgsjømoen.

Ved vegen ca. 1,5 km øst for Meiåvollen er det tatt ut og knust en del løsmasser som er lagret for årlig vedlikehold.

Det er bygd traktorveg langs Hesja og nedre deler av Øggdalen.

2.8 UTFORDRINGER OG STRATEGIER I ØYUNGEN LVO

Øyungen landskapsvernområde inneholder kvaliteter som er knyttet både til natur og kulturlandskapet. I de områdene som må karakteriseres som et naturlandskap, selv om de i dag utnyttes til beite, vil hovedutfordringen bli å opprettholde denne naturtilstanden for ettertiden uten store tekniske inngrep. Om et planlagt inngrep vil føre til en "*vesentlig endring*" av området vil være avhengig av i hvilken grad inngrepet vil skille seg ut fra eller gli inn i omgivelsene. Et inngrep vil lettere bli oppfattet som vesentlig i et naturlandskap enn om det foretas i et kulturlandskap.

Verdiene i et kulturlandskap oppfattes ofte forskjellig av de ulike sektorinteresser som er involvert, blant annet jordbruks-, naturvern- og kulturminnesektoren. For jordbrukssektoren vil verdiene primært være knyttet til det dyrkede landskapet, mens de økologiske verdiene og det biologiske mangfoldet ofte vil være av størst interesse for naturvernsektoren.

For kulturminnesektoren vil landskapets kulturhistoriske verdier være av størst betydning.

I forvaltningen av kulturlandskap ligger det derfor store utfordringer i å kombinere disse sektorinteressene.

Det er flere årsaker til at det er ønskelig å bevare seterlandskapet i Øyungen landskapsvernområde i mest mulig opprinnelig tilstand:

- ✓ Seterlandskapet representerer mange forskjellige vegetasjonstyper som i tillegg kan være tilholdssted for sjeldne og truede plante- og dyrearter. Bevaring av seterlandskapet bidrar derfor til vern av det biologiske mangfold - spesielt på artsnivå og økosystemnivå.

- ✓ Vern og skjøtsel av et utvalg av områder i seterlandskapet vil være viktig for å studere de endringer som foregår i kulturpregete økosystemer. Dette vil være viktig kunnskap for forvaltningen av slike områder.
- ✓ Seterlandskapets utforming er speilbilde av tidligere og nåværende driftsformer i landbruket, og må derfor betraktes som et kulturhistorisk kildemateriale. Seterdrift er en driftsform i landbruket som er på kraftig retur i mange deler av landet. På sikt vil dette innebære at kulturlandskapet gradvis endres i retning av et naturlandskap på grunn av gjengroing. Derfor er det sterkt ønskelig å verne om områder der helheten i seterlandskapet fremdeles er tilstede slik tilfellet er der seterdriften ikke er nedlagt. Skal dette oppnås må en gjennom forvaltningsarbeidet følge ulike strategier:
 - ✓ Utvikling
 - ✓ Restaurering/tilbakeføring
 - ✓ Konservering

Utvikling

Da det er tidligere tiders seterdrift som er bakgrunnen for mange av de kvalitetene som finnes i landskapsbildet i dag, er det av stor betydning at de som ønsker å drive tradisjonell seterdrift gis rammevilkår som gjør det mulig å opprettholde en bærekraftig drift. Med begrepet "bærekraftig" menes i denne sammenhengen en seterdrift som er basert på driftsformer og hjelpemidler som ikke er til forringelse av de verneverdige kvalitetene i området.

Restaurering/tilbakeføring

I utgangspunktet vil det være den tilstanden som området befinner seg i på tidspunktet for vernevedtaket som skal være grunnlaget for vurderingen av de eventuelle inngrep eller skjøtselstiltak som kan være aktuelle å utføre. Seterlandskapet i Øyungen -området er å betrakte som et historisk dokument over gamle driftsformer som det er sterkt ønskelig å ivareta. Dette er kvaliteter som i mange tilfeller er i ferd med å forsvinne, og det kan derfor være ønskelig å restaurere eller tilbakeføre enkelte elementer i seterlandskapet til en tilstand som eksisterte før vernevedtaket. I avgrensede områder kan gjenopptakelse av utmarksslått og økt beitetrykk være aktuelt for å stoppe den gjengroingen som i dag finner sted. En slik strategi vil også være aktuell i forbindelse med bevaring av spesielt verneverdige enkeltbygninger eller hele bygningskompleks. Skjøtsel vil i mange tilfeller illudere gamle driftsmåter. Dette arbeidet må tuftes på lokal interesse, og foruten samarbeid med den enkelte bruker kan også skoler, museumslag og kommunal kulturforvaltning være sentrale medspillere.

Konservering

Enkelte kvaliteter ved seterlandskapet bør for ettertiden bevares slik de er i dag. En slik konservering er aktuell strategi for å ta vare på lokaliteter for sjeldne og truede plantearter eller vegetasjonstyper. I forbindelse med aktiv drift kan dette innebære at enkelte lokaliteter må skjermes for de mest intensive driftsformer, f.eks. bruk av kunstgjødsel eller pløying. En slik strategi vil først og fremst være knyttet til relativt små arealer eller enkeltobjekter. Det er viktig at det er nær og god kontakt mellom

forvaltningsmyndigheten og de enkelte brukere av området, enten dette er i forbindelse med seterdrift eller fritidsbruk.

3. Områdebeskrivelse Ledalen LVO

3.1 EIENDOMSFORHOLD

Landskapsvernområdet berører følgende gnr/bnr i Holtålen kommune:

186/1, 221/1, 221/4, 228/1, 228/2, 229/1, 229/4, 231/1, 231/5, 231/6, 239/1, 239/3, 304/1 (Haltdal Søndre statsallmenning).

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 26 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

3.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI, KLIMA

Ledalen landskapsvernområde er på 26 km² og avgrenses i nord fra Litfjellet vestover til Gråmerra og nordover til Lauvøydalsbekken som renner ned i Lea. Fra Lea sørover til Fremre Storbekken og vestover til en svinger sørover til Hogravshøgda og ei rett linje til Åsvollen. I sør av allmenningsgrensa frem til bekkekryssing sørøst for Evenåsvollen videre østover til nordre Måstjønnskarven. Herfra dreier vernegrensa i nordøstlig retning til et punkt sørøst for Gråmerra der seterveien fra Åsen krysser allmenningsgrensa og derfra vinkler østover med en smal kile mot Litfjellet.

Det meste av området ligger i høydenivået 550-900 moh. med Gråmerra som høyeste punkt - 956 moh. Ledalen er i hovedsak orientert i nord-sør-retning. I dalbunnen renner elva Lea som har sine kilder omkring Romundhaugen og Storskarven. I de øvre deler er dalen svært vid, men omtrent ved Fremmervollen, der elveløpet er sunket til ca. 600 moh., blir dalen vesentlig trangere med tilløp til canyondannelse.

Bergartene som finnes i Ledalen tilhører Trondheimsfeltets bergartskompleks som er en del av den kaledonske fjellkjede. Det meste av Ledalen er dekket av kvartære løsmasser.

Det finnes ingen klimastasjoner i landskapsvernområdet, men målinger fra relativt nærliggende områder, blant annet fra Budalen, antyder en årsnedbør på ca. 750 - 800 mm med perioden juni-september som den mest nedbørsrike. Målestasjoner for temperatur på Berkåk og Røros indikerer en årsgjennomsnitt på 1-2 °C.

For noe mer utfyllende behandling av de tema som her er berørt vises det til Sæther m. fl. (1980) og Nilsen & Wolf (1989).

3.3 FLORA OG VEGETASJON

Fjellvegetasjon

Innenfor landskapsvernområdet finner en fjellvegetasjon opp mot fjellene Mannhøgda, Hogravshøgda og Gråmerra. Denne består i det vesentligste av lavalpine og lite næringskrevende vegetasjonstyper. De mest værutsatte rabbene er som regel dominert av lyngarter, der greplyng, rypebær og krebling er de vanligste artene. I tillegg forekommer innslag av fjellpyrd, aksfrytle og rabbesiv. I leskråninger,

der det er noe bedre snøbeskyttelse om vinteren, er dvergbjørk og einer dominerende arter. Mer næringskrevende fjellvegetasjon finnes på Gråmærra, der det blant annet er registrert forekomster av krevende arter som reinrose, bergstarr, fjellkurle og blindurt.

Skog

Skoggrensa innenfor Ledalen landskapsvernområde ligger på ca. 650-700 moh. på vestsiden av dalen, mens den på østsiden går opp til ca. 800 moh. De sørligste delene av verneområdet består av bjørkeskog, men fra områdene mellom Flovollen og Synnervollen og videre nordover blir det gradvis større innslag av furu og gran.

Innenfor verneområdet finnes barskog med stor variasjon i bunnvegetasjon og boniteter. Granskogen varierer fra småbregnegranskog, via storbregnegranskog til høgstaudeganskog. Den sistnevnte typen finner en der skogen er godt beskyttet mot vind og jordsmonnet er næringsrikt og fuktig. Flere steder har denne skogen et urskogspreg, og det er i området registrert opptil 28 m høye trær med en alder på 180 år. I tillegg til gran finner en også en god del furuskog i verneområdet. Dette er trolig rester etter en videre utbredelse av denne skogstypen. Særlig rundt Holvollen kan denne ses.

Fjellbjørkeskogen kan deles inn i forskjellige typer avhengig av under-vegetasjonens sammensetting. I de tørreste områdene er skogbunnen dekket av lav- og lyngarter, mens der det er noe fuktigere vil blåbær og småbregner dominere. Begge disse bjørkeskogstypene forekommer vanlig, spesielt på østsiden av Lea. Ved Fremmervollen, i de østvendte skråningene ned mot Lea, finnes en mer frodig og høgvokst bjørkeskogstype. Denne er dannet på grunn av fuktig og relativt næringsrikt jordsmonn. Sentrale arter i denne vegetasjonstypen er turt, skogstorkenebb, hvitsoleie og myskegras.

Myr

De største myrområdene finnes på vestsiden av Lea og spesielt dominerer de store myrområdene som er kalt Storfloan. Dette er i det vesentligste myrtyper med relativt lavt næringsinnhold der starrarter, spesielt flaskestarr, er dominerende innslag. Langs bekkekanter forekommer ofte noe mer næringskrevende arter som gullmyrklegg, tvebustarr og tepperot.

Følgende publikasjoner gir en mer detaljert beskrivelse av flora og vegetasjon i verneområdet: Bollingmo (1974), Sæther m. fl. (1980) og Liavik (1995).

3.4 FAUNA

Av storvilt finnes det både villrein, elg og rådyr innenfor verneområdet. De mest sentrale villreinområdene ligger dog utenfor grensene for landskapsvernområdet, men en mye brukt trekkveg går over Grålia og ned mot Ledalen.

På grunn av et forholdsvis rikt utvalg av biotoper i Ledalen - fra barskog til snaufjell - er dette et område der det er registrert mange fuglearter. De øvre delene av dalen representerer rike lirypelokaliteter. Her gjøres det også jevnlig registreringer av blant annet trane og småspove. Kortnebbgås er i flere år registrert rastende under høsttrekket på myrområdene på Storfloan. En mer fullstendig beskrivelse av

fuglelivet i verneområdet og de omkringliggende trakter er gitt av Brekke & Selboe (1974).

I elva Lea er ørret det eneste fiskeslaget. Det er også gjort ferskvannsbiologiske undersøkelser med tanke på bunndyrfaunaen. Berggrunnen i området er av en slik beskaffenhet at produksjonen i denne sammenhengen er lavere enn i andre deler av verneområdene i Forollhogna -området. Prøver har vist at det er lav tetthet av organismer (steinfluer, døgnfluer, knott). De fleste undersøkelsene er utført av Koksvik & Nøst (1981).

3.5 TIDLIGERE SETERDRIFT OG ANNEN KULTURHISTORIE

Det er funnet en rekke spor etter menneskets tidlige aktiviteter i Ledalen. Flere steder finnes slagghauger etter myrmalmsmelting. Trolig et av de eldste funn ligger ved Gåresetrene og stammer fra ca. år 300 f. Kr. Også ved Storbekken har det vært et større jernvinneanlegg. Det er ellers funnet mange dyregraver i Ledalen. Spesielt skal nevnes en sammenhengende rekke med graver ved Åsvollan øverst i dalen.

Seterdrifta som har foregått i Ledalen hadde stor betydning for gårdene i Haltdalen. Mange gårder hadde tre setrer - vårseter, langseter og høstseter. Gjennom vekstsesongen ble det flyttet mellom disse setrene for å få best mulig utnyttelse av beite- og slåtteressursene. Gjennom skriftlige kilder vet en at det har vært setring i Ledalen siden midten av 1600-tallet og fram til 1948. I alt er det ca. 20 setrer som har vært i drift. Mange bjørnehistorier vitner om at setringa i Ledalen til tider var plaget av dette rovdiret.

3.6 DAGENS BRUK AV OMRÅDET

Ledalen er fra gammelt av en aktiv seterdal, men idag foregår det ikke tradisjonell seterdrift med melkeproduksjon innenfor verneområdet. De fleste setrene blir i dag brukt til fritidsformål eller i forbindelse med ettersyn og innhenting av dyr på beite. Det er blant annet oppført leskur og innhegning av beiteareal i tilknytning til Evenåsvollen. Ved Gåresetrene er det etablert sanketrøer for sau. I tillegg til de tidligere seterbygningene som nå er omdisponert til fritidsbebyggelse, er det også oppført noen få fritidshus utenfor de opprinnelige setervollene. Blant annet har Haltdalen fjellstyre ei åpen bu nedenfor Tangvollen.

På østsiden av Lea er det en tydelig sti som fører inn i de sørligste delene av verneområdet. I tillegg er det en kjerreveg/traktorveg fra Aasen-eiendommen over Litjfellet og inn i Ledalen.

Ledalen er relativt lite brukt i friluftslivssammenheng. Dette kan ha sin årsak i at området ligger i god avstand fra veg og at det må sies å være dårlige muligheter for fiske. Størst er friluftslivsaktiviteten i forbindelse med småviltjakt og bærplukking.

Den eneste formen for skogsdrift i verneområdet i dag er uttak av ved.

3.7 INNGREP

Ser en bort i fra den eksisterende bebyggelsen, er Ledalen landskapsvernområde svært lite berørt av tekniske inngrep. De eneste inngrepene som i denne

sammenheng skal nevnes er brua som er bygd over Lea ved Holvollen og demningen ved Måstjøenna.

3.8 UTFORDRINGER OG STRATEGIER LEDALEN LVO

Verneområdet er som nevnt lite berørt av tekniske inngrep. Det må derfor i større grad karakteriseres som et naturlandskap enn som et kulturlandskap. Dette på tross av tidligere seterdrift, og at området har vært utnyttet og fremdeles utnyttes til beite. Hovedutfordringen blir derfor å opprettholde denne naturtilstanden for ettertiden uten store tekniske inngrep. Om et planlagt inngrep vil føre til en *“vesentlig endring”* av området vil være avhengig av i hvilken grad inngrepet vil skille seg ut fra, eller gli inn i omgivelsene. Et inngrep vil lettere bli oppfattet som vesentlig i et naturlandskap enn om det foretas i et kulturlandskap. Spesielt vil det være av betydning at barskogen i landskapsvernområdet blir tatt vare på. Denne er også det viktigste grunnlaget for at plantefredningsparagrafen i naturvernloven (§13) har kommet til anvendelse i Ledalen landskapsvernområde.

Et viktig moment som må vurderes i forbindelse med planlagte inngrep er deres eventuelle langtidsvirkninger for området. Det er med andre ord ikke bare de umiddelbare virkninger som må tas i betraktning. En vegutbygging kan f.eks. virke forstyrrende på etablerte trekkveger for vilt, i tillegg til å være et landskapsmessig inngrep.

I utgangspunktet vil det være den tilstanden som området befinner seg i på tidspunktet for vernevedtaket som skal være grunnlaget for vurderingen av de eventuelle inngrep eller skjøtselstiltak som ønskes utført. Men forvaltningsmyndigheten kan likevel gi tillatelse til skjøtselstiltak som medfører en tilbakeføring til en tilstand som eksisterte før vernevedtaket.

4. Praktisering av verneforskriften

4.1 JORDBRUK & SETERDRIFT

4.1.1 RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTENE

Verneforskriften medfører ikke noe begrensninger i forhold til dagens praksis med hensyn til beiting og drift av setervoller og dyrka mark, herunder nødvendig gjerding, samt vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg.

Forvaltningsmyndigheten kan videre, etter søknad gi tillatelse til:

- oppdyrking av nye arealer i tilknytning til etablerte dyrka jordsarealer
- bygging av nye veger til jordbruksformål tilknytta seterdrift (kun aktuelt i Øyungen)
- oppføring av bygninger **kan tillates** til jordbruksformål tilknytta seterdrift/beitebruk
- restaurering/ombygging av bygninger til jordbruksformål/andre formål
- oppføring av mindre tilbygg til eksisterende bygninger
- riving av eksisterende seterbebyggelse
- gjenopptaking av seterdrift på nedlagte setervoller
- framføring av kraftlinjer, kabler eller telelinjer
- utvisning av nye setrer

Verneforskriften setter forbud mot:

- sprøyting med kjemiske midler
- inngjerding av utmarksarealer (unntatt sanketrøer)
- drenering og annen form for tørrlegging (unntatt ved godkjent dyrking)

4.1.2 DAGENS OG FRAMTIDAS BRUK

Foruten den gjenværende seterdrifta på to setrer i Øyungen LVO, slippes det et betydelig antall beitedyr på streifbeiting i setertraktene. Dette gjelder både tørrkyr, ungdyr og sauer.

Oppdyrka setervoller blir i noen grad slått eller avbeita i Øyungs -området. Ledalen har ikke vei, og bruken av området til jordbruksformål er forholdsvis ekstensiv. En setereier har i noen år hatt sjølrekrutterende kjøttfe på innhegna utmarksbeite ved setra. For øvrig streifbeiter en del sau i området.

Det anses lite trolig at tradisjonell setring med mjølkeproduksjon vil ta seg nevneverdig opp innenfor landskapsvernområdene i tiden som kommer. Av de ca. 65 setereierne, er det i dag færre enn 10 som fortsatt driver med mjølkeproduksjon. Et mer sannsynlig alternativ enn gjenopptaking av drift på enkeltsetrene, er etablering av samarbeidsløsninger, med felles fjøs/mjølkestall for flere seterbrukere. Ut fra

dagens situasjon er det lite realistisk med gjenopptaking av tradisjonell setring i Ledalen.

Omfanget er det vanskelig å ha noen formening om på lenger sikt, men store endringer i nærmeste framtid er lite sannsynlig. Innhegning av utmarksarealer for storfebeite synes ikke aktuelt i noe omfang i dagens situasjon, men en kan ikke utelukke at det vil komme på tale, enten i form av hel inngjerding eller som sperregjerde for å supplere naturlige stengsler. Gjerding i utmark for etablering av nattkve for mjølkekyr i forbindelse med setring, spesielt ved evt. nyetablering av felles seter, anses som et sannsynlig behov i framtida.

Nydyrking i noe omfang synes lite aktuelt pga. transportavstander, atkomstforhold, klima og lite egnete arealer for oppdyrking.

4.1.3 LANDSKAPSPLEIE

Seterlandskapet utvikla seg ut fra tidligere tiders driftsmåter, behov og lønnsomhetsvurderinger. Den sterke nedgangen i seterdrifta i etterkrigstida har allerede medført betydelige endringer i kulturlandskapet i setertraktene. Setervoller er i ferd med å gro igjen med skog og kratt, innhegninger er forfalt eller fjerna, og småskogen står i mange tilfelle tett i de tidligere relativt åpne beiteområda omkring setervollene. Ut fra dagens situasjon og den sannsynlige utviklinga innen jordbruket, er det urealistisk å anta at seterdrifta og beitebruken framover vil bli av et slikt omfang at seterlandskapet vil kunne opprettholdes i dagens tilstand. Derfor må det settes i verk tilretteleggings- og stimuleringsiltak dersom målsettinga skal være å bevare/gjenskape landskapsbildet fra den tida da de aller fleste setrer var i drift.

Som grunnlag for skjøtselstiltak i kulturlandskapet må det utføres registreringer av verneverdiene i området der det er mangelfullt. Øyungen landskapsvernområde vil bli prioritert da seterbruken der har vært betydelig mer omfattende enn i Ledalen. Potensialet for å finne delområder som er viktige for biologisk mangfold i kulturlandskapet anses derfor å være større i Øyungen landskapsvernområde enn i Ledalen landskapsvernområde. Tiltakene bør derfor gjennomføres i flere trinn, i prioritert rekkefølge:

1. Registreringer av verneverdier i kulturlandskapet i Øyungen LVO
2. Dersom det blir funnet viktige områder for biologisk mangfold i kulturlandskapet, bør det lages en skøtelsplan for disse områder
3. Registreringer av verneverdier i kulturlandskapet i Ledalen LVO
4. Eventuelt plan for skjøtsel i Ledalen
5. Registreringer av biologisk mangfold i skogen i Ledalen, med vekt på barskogen i nedre del.

Aktuelle tiltak kan være:

- Rehabilitering, inngjerding og høsting/beiting av kultiverte setervoller
- Rydding/tykning av skog/kratt og «styrt» intensiv beiting gjennom innhegning av nærbeiteområda omkring setervoller
- Restaurering og vedlikehold av opprinnelig seterbebyggelse og utløer
- Prioritert og målretta bruk av STILK-midler som stimuleringsiltak

4.2 SETERBEBYGGELSE – BYGGESKIKKSVEILEDER

4.2.1 INNLEDNING

Fjøs, løer og andre seterbygninger er elementer i det helhetlige seterlandskapet og bør i størst mulig grad bevares. Når bygningene ikke lenger er i bruk i driftsmessig sammenheng, blir vedlikehold og ivaretagelse et spørsmål om økonomi og eierens interesser og prioriteringer. Verneforskriftene åpner for tillatelse til «ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendringer». Mulighetene for ny anvendelse av unyttede bygninger kan gi grunnlag for restaurering og vedlikehold av hus som ellers ville forfalle og gå tapt.

Verneforskriften legger ikke begrensninger på vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg utover dagens praksis. Seterforskrift og fjellov gjelder fortsatt på statsallmenningene.

Forvaltningsmyndigheten kan videre etter søknad gi tillatelse til:

- oppføring av nye bygninger for jordbruksformål
- ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendringer
- tilbygg til eksisterende bygninger
- riving av seterbebyggelse
- utvisning av nye seter

Vern er videreføring av lokale tradisjoner

Sett i forhold til bebyggelsen, er formålet med vernet å ikke endre bygningenes eller bygningsmiljøets karakter i vesentlig grad. Forvaltningsmyndighetene vil derfor oppmuntre eiere til å utnytte det eksisterende bygningsmiljøet både som en økonomisk, bruksmessig og kunnskapsmessig ressurs.

Verneverdiene i området er i sterk grad knytta til det kulturlandskapet som lang tids seterdrift har skapt. Fortsatt seterdrift vil på den bakgrunn være et viktig element for å kunne bevare vernekvalitetene i området.

Sett fra et bygningsvernstandpunkt vil bygningsmassen best kunne tas vare på og videreutvikles gjennom videreføring av gamle byggetradisjoner innen så vel reparasjon og vedlikehold som det å bygge nytt. Med "gamle" byggetradisjoner menes i denne sammenheng det som var vanlig i den tida området var dominert av seterdrift.

4.2.2 DEN TRADISJONELLE SETERBEBYGGELSEN I ØYUNGEN

Bygningsmiljøet i seterområdene omkring Øyungen fremstår i dag som svært enhetlig, til tross for at senere års bruksendring fra seterdrift til fritidsbruk mange steder har medført endringer og tilføyelser som ikke samsvarer med eldre tiders byggetradisjoner.

Generelt om tradisjonell seterbebyggelse

Bebyggelsen på setra er ofte litt forskjellig fra gårdsbebyggelsen nede i bygda, selv om likhetstrekkene er mange. Det er flere grunner til dette. På grunn av setras sesongbetonte og spesialiserte produksjon var det andre og mer begrensede rombehov som gjorde seg gjeldende - både for oppbevaring av mat og opphold for folk og dyr. Dette gir seg utslag i at enkelte hustyper er vanligere på setra enn andre steder, og i at bygningene er små.

En sterk gjenbrukstradisjon har også vært med på å gi setra sitt særpreg. Bygninger som var blitt for små eller for dårlige hjemme på gården, ble ofte satt opp igjen for bruk i fjellet. Seterhus kan av den grunn være svært gamle. Ofte finner vi også eksempler på eldre plantyper, som åre- eller røykovnstuer eller stuer med ettromsplan som forlengst er forsvunnet fra gårdsbebyggelsen nede i bygda. Bakgrunnen for dette kan være gjenbruk, men også at rombehovet på setra var mindre enn ellers.

Et kjennetegn ved seterbebyggelsen er også at en bygning har hatt ulike funksjoner. Bygningsmiljøet på setra må derfor forstås som en del av en dynamisk prosess, som har fulgt samfunnsutviklinga opp gjennom hele historien.

Bygningstyper

Majoriteten av tradisjonelle seterbygninger i området er seterbuer, fjøs og løer. Det finnes i følge SEFRAK (kulturminneregister) enkelte matbuer og vedbuer i området fra før 1900. I tillegg finnes en del naust omkring innsjøen Øyungen.

Bygningstyper som kan være representert i området, men som ikke er registret er slåttebu, masstu, kokhus, melkebu og brønnhus.

Plassering i landskapet

Bygningenes tradisjonelle plassering i landskapet er bestemt av flere faktorer, bla. vindforhold og hvordan snøen vil legge seg omkring huset. De største bygningene, seterbuer og fjøs, følger terrengkotene og ligger med langsida mot dalen. Inngangsdøra er plassert på en langvegg, bla. fordi denne vegg holder seg snøfri. Mindre hus, som løer og små masstuer har ofte dør i gavlen for å utnytte takhøyden best mulig. Disse bygningene har derfor vanligvis gavlsiden mot dalen.

Tunform

Setervollens organisering karakteriseres ved at bygningene har en fri plassering i forhold til hverandre. Dette er gitt ut fra terrengmessige, funksjonelle og klimatiske forhold. I de tilfeller hvor bebyggelsen er noenlunde samlet, finnes det eksempler på rekketun (Gjersvollsvollan). Husene er da organisert i rekke fordi det er hensiktsmessig på grunn av terrengformen eller pga. en vei. Fjøs og løer ligger i utkanten av innmarka, mens evt. masstue, kokhus eller vedbod ligger nærmere seterbua.

Seterstua - plan og hovedform

Seterstuene er smale, rektangulære bygningskropper i en etasje. Bredden er gjennomsnittlig på 3,5 til 4,5 m. Enkelte seterbuer har en liten tørrmurt kjeller under deler av bygningen, med inngang utenfra.

Den vanligste planen har stue og melkebu/masstu i hver sin ende og skjæle i mellom. Stuedelen er som regel av tømmer og åpen til røstet, mens skjælet som regel er av panelt bindingsverk. Masstua kan være av tømmer eller bindingsverk.

Utgangspunktet for denne planformen er trolig en enkel ett-romsplan, som siden er blitt utvidet.

Tradisjonelt er seterstuene blitt utvidet ved forlengelse av eksisterende volum i lengderetningen. Påbygg i vinkel har forekommet i liten grad, og er vanligvis av nyere dato. I minst ett tilfelle (Raudåvollen) er seterstua tilbygd ei masstue i vinkel, men dette tolkes som et unntak fra den vanlige byggemåten i området.

Enkelte steder (Raudåvollen, Bortneset) finnes eksempler på at seterstua er bygd sammen med uthus.

Uthus - plan og hovedform

Fjøs, løer og naust er enkle enetasjes bygninger med ett rom. Fjøset var opprinnelig som regel tømret, ofte med påbygd skjæle og utedo i bindingsverk. Fjøset kunne være utvidet med løe. Gjødselskjeller kunne forekomme, men det vanlige var møkklugge i gavlveggen. Nyere fjøs er oppført i reisverk.

Løer kan være av tømmer eller bindingsverk. Det finnes noen eksempler på løer med skjæle.

Takform

Seterbuer og uthus har saltak. Utedoer og andre tilbygg til uthus har pulttak. Taket har gjennomgående svært knapt utstikk både ved raft og ved gavl. Dette kjennetegner tradisjonell bebyggelse i hele Trøndelag. Takvinkelen er bestemt ut fra forholdet mellom gavltrekantens høyde og husets bredde, et forhold som ofte var 1:5 eller 1:4. Dette tilsvarer takvinkler på omkring 22° eller 27°.

Konstruksjon

Husene har tradisjonelt hatt fundament av naturstein, enten som tørrmurt grunnmur eller som novsteiner.

Den vanligste veggkonstruksjonen er tømmer i seterbuer, fjøs og masstuer.

Seterskjæle, fjøsskjæle og doer er oftest i bindingsverk, mens løer kan være både av tømmer og bindingsverk. Den tradisjonelle takkonstruksjonen i området er åstak.

Paneltyper

Både synlige tømmervegger og panel er vanlig. På seterbuer er tømmermannspanel den vanligste kledningen, men både liggende su-panel og låvepanel forekommer i kombinasjon med andre typer kledninger. Liggende su-panel er trolig ganske ny for området. I minst ett tilfelle er det benyttet plank fra russiske bilkasser som stående låvepanel på seterstua (Elgsjømoen).

På uthus som løer, fjøs og naust er den vanligste paneltypen låvepanel, men tømmermannspanel forekommer.

Det er ofte flere forskjellige ytterveggs-kledninger på et og samme hus. Dette kan tyde på ulike byggetrinn, forskjellig type konstruksjon i ulike deler av huset, eller at en vegg er spesielt værursatt.

Vinduer, detaljer

Den eldste vindustypen som er registrert i området er tofags vinduer med 2-3 ruter i hvert fag, en 1800-tallstype. Smårutete vinduer (6-8 ruter pr. fag) finner man først og fremst i seterbuer med nye vinduer, samt i hytter. Smårutete vinduer har trolig vært utbredt, men sjelden med mer enn 4-6 ruter pr. fag.

Detaljering av vindus- og dørørramming, vindskier etc. er svært enkel.

Taktekking

Det eldste, mest tradisjonelle takdekkingsmaterialet er never og torv, men korrugerte jernplater (bølgeblikk) er også utbredt. Begge tekkingsmåter er vanlige for så vel seterbuer som uthus.

Mange steder er bølgeblikk lagt direkte på torvtaket. Det er funnet ett eksempel på bruk av utbankede oljefat som tekking på fjøs. (Borreset).

Bordtekking har trolig også vært vanlig, særlig på løer o.l.

Evt. takrenner har trolig vært av tre, og sannsynligvis begrenset seg til inngangspartiet.

Piper

Tradisjonelt har det trolig vært vanlig med murte skorsteiner av naturstein, men det er relativt få eksempler på dette i dag. De fleste seterstuene har enkle piper av stålrør eller betongrør. Disse pipene kan også være gamle.

Fargesetting

Synlige tømmervegger står ubehandlet. Utvendig panelte seterbuer er ofte malt, men det finnes eksempler på panelte seterbuer som står umalt.

Den vanligste fargesettingen av seterbuer i dag er røde vegger med hvite vinduer, og hvite/røde detaljer (novkasser, vindskier, ørramminger). Det er imidlertid vanskelig å tidfeste denne fargebruken. På Elgsjømoen er vinduene lyseblå mot ubehandlede vegger. Blåmalte vinduer var svært vanlig fra slutten av 1800-tallet.

Mange seterbuer med tilbygg og nye hytter er brune, ofte med røde/hvite detaljer.

Panelte fjøs og løer og eldre naust er som regel umalt, men kan ha vært malt før.

4.2.3 RETNINGSLINJER FOR UTVIDELSE OG OPPFØRING AV SETERBEBYGGELSE

Retningslinjenes hensikt

Hensikten med retningslinjene er å motvirke at vår tids raske utvikling innenfor økonomi, materialbruk og byggeteknikk skal bryte ned det som i dag er et helhetlig, men sårbart bygningsmiljø i seterdalene. Dette forutsetter at man forstår bakgrunnen for hvordan det tradisjonelle bygningsmiljøet er blitt til. Ved å ta utgangspunkt i den tradisjonelle byggemåten, vil også vår tids byggevirksomhet kunne være en naturlig fortsettelse av en århundrelang lokal byggetradisjon, uten at verdien ved det eksisterende kulturmiljøet svekkes eller går tapt.

Helhetlige bygningsmiljøer kjennetegnes ved at overordnede trekk er felles for mange bygninger. Dette kan gjelde f. eks. materialvalg, plantype, konstruksjon eller tunorganisering.

Innenfor disse rammene finnes det imidlertid utallige variasjoner og personlige detaljer.

Variasjonene gir bygningsmiljøet liv, det gjør hver del til en spennende bit av en helhet. Det er derfor ikke ønskelig med en detaljstyring verken av nybygg eller tilbygg. Hensikten med retningslinjene er å styre utviklingen av bebyggelsens overordnede trekk.

Det kreves derfor at både reparasjon, vedlikehold, utvidelser og nybygging i seterområdene ikke medfører inngrep som svekker helheten ved det eksisterende bygningsmiljøet, eller innfører nye elementer som skiller seg sterkt fra eller blir dominerende i forhold til den tradisjonelle seterbebyggelsen.

Alle byggearbeider skal i tillegg til en vurdering etter verneforskriften behandles etter plan- og bygningsloven. §

Plassering

Rektangulære volumer av en viss utstrekning f.eks. seterbuet, fjøs og hytter, skal plasseres med møneretningen parallelt med terrengkotene eller fremherskende vindretning. Bygningen vil da vanligvis vende langsiden mot dalen.

Bare mindre bygninger med tilnærmet kvadratisk grunnplan kan plasseres med møneretningen normalt på terrengkotene (med gavlsiden mot dalen).

Ved ansamlinger av to bygninger eller flere skal det tilstrebes en så åpen tunstruktur som mulig. Dette vil også være gunstig for å hindre opphopning av snø om vinteren. Å samle flere bygninger i et tett tun, helt eller delvis i firkant vil være å bryte dette tradisjonelle mønsteret. Organisering i tradisjonelle rekketun vil være akseptabelt.

Fundamentering

Tilbygg og nybygg skal i størst mulig grad tilpasses et naturlig terreng.

Bygningsvolumet skal legges så nær bakken som mulig. Nødvendig og enkel bearbeiding av terrenget kan aksepteres.

Fundamentet skal gis en utforming som visuelt knytter bygningsvolumet til bakken.

Grunnmur kan være av naturstein eller støpt i betong. Grunnmur av betong bør forblendes med naturstein.

Åpen pælefundamentering medfører at bygningsvolumet visuelt "svever" over bakken. Dette tillates ikke. Dersom støpte pilarer eller annen pælefundamentering benyttes, skal åpningene mellom pålene tettes med forblending av stein/tørrmur. Det er nødvendig med tilstrekkelig lufting under bygningene for å forhindre fukt- og råteangrep.

Hovedform

Nybygg skal være i en etasje og ha en enkel, rektangulær form. Nybygg med vinkelformet grunnplan skal unngås.

Hovedvolum skal oppføres med saltak.

Takvinkel bør være mellom 22° og 30°.

Takflaten skal ikke brytes opp, men en mindre takark i forbindelse med inngang kan tillates. Takutstikk skal være knapt (ca. 20 cm) både ved raft og ved gavl.

Kun takrenner av tre aksepteres.

Utvidelse av eksisterende bygning

Utvidelse av eksisterende bygning skal eventuelt skje ved tilbygging i lengderetningen.

Tilbygget skal ha samme bredde, takvinkel, mønehøyde og takutstikk som eksisterende volum. Oppføring av tilbygg som er forskjøvet i forhold til eksisterende bygning tillates kun dersom det er særskilte grunner for det.

Utvidelse av eksisterende bygning i bredden tillates ikke.

Mindre påbygg på uthus kan oppføres med pulttak.

Utvidelse av eksisterende volum ved påbygging i vinkel tillates ikke.

Unntak fra dette kan gjøres i forbindelse med åpent bislag ved inngang. Størrelsen på bislag skal ikke overskride 3 m².

Størrelse

Setre med både næringsdrift og fritidsbruk:

Tradisjonell seterdrift/næringsmessig bruk: beiting, slått, tradisjonell melkedrift iht. seterforskrift, Fjelloven. Inkl. fritidsbruk på egen seter.

- **Totalt boligareal:** maks 80 m².
- **Seterfjøs i drift:** må planlegges iht. ny forskrift om husdyrhold (gjeldende fra 2005) der det settes krav til areal pr. dyr, og prinsipp løsninger for utforming.
- **Øvrig nytt uthusareal:** totalt maks 20 m²

Eksisterende bygninger kan ved forfall restaureres og settes opp igjen i tradisjonell form og byggestil, dersom forfallet ikke har kommet for langt.

Nye slåttebuer etc. kan tillates oppført ved dokumentert behov. Løer må eventuelt settes opp i naturlig tilknytning til slåttemark, og gis en tradisjonell utforming.

Oppføring av nye fritidsboliger vil ikke bli tillatt.

Størrelsesbegrensninger:

Seterstuggu:

bredde maks 5,5 meter

grunnflate maks 45 m² BRA (bruksareal)

mønehøyde maks 4,5 meter

Nye seterfjøs:

bredde maks 8 meter

grunnflate iht. forskrift om husdyrhold

mønehøyde maks 5 meter

Nye uthus (vedbod, lager):

grunnflate maks 20 m²

mønehøyde maks 3,5 meter

Materialvalg

Det skal så langt det er mulig brukes naturlige materialer som hører hjemme på stedet. Med dette menes tre, naturstein, torv, never, mose etc.

Plast- og metallprodukter skal ikke brukes i vinduer, som ytterkledning eller takdekking.

Unntak gjøres imidlertid for vanlig umalt bølgeblikk, som har vært brukt som takdekkingsmateriale siden 1930-tallet.

I tak på nye seterfjøs kan bruk av såkalte lysplater av plast tillates i begrenset omfang.

Vanlig takpapp beregnet for lokalt klima (ikke shingel) kan også aksepteres.

Paneltyper:

For driftsbygninger og uthus anbefales stående låvepanel. For seterbuer og hytter anbefales både stående låvepanel og stående tømmermannspanel.

Såkalt moderne villmarkspanel er ikke en tradisjonell paneltype i området, og bør derfor ikke benyttes. Ukantete bord i tradisjonelle dimensjoner kan aksepteres.

Fargebruk

Ved fargesetting av ny og eksisterende bebyggelse bør man ta utgangspunkt i hva som har vært vanlig på stedet. Som hovedregel anbefales bruk av naturlige pigmenter -jordfarger som rød, okergul, brun, grønn etc. En rekke malingstyper, f.eks. linoljemaling inneholder samme type pigmenter som tradisjonelt er brukt. Farger som er kunstig fremstilt, vil lett bryte med omgivelsene, og bør derfor unngås.

På eldre panelte bygninger som skal males, anbefales bruk av tradisjonelle malingstyper som linoljemaling og komposisjonsmaling (uthusmaling). Dette er malinger som puster godt, samtidig som man får en overflate som er historisk "riktig".

Synlige utvendige tømmervegger bør ikke males eller beises i noen farge, da dette ikke har vært vanlig i området. Å tjærebre tømmerhus har ikke vært vanlig i seterområder generelt, og kan derfor heller ikke anbefales.

Nye synlige tømmervegger anbefales å stå ubehandlet. Etter få år vil sol, vær og vind gi huset det grå /solsvidde preget som man finner på eldre bygninger.

Nypanelte yttervegger av god materialkvalitet kan gjerne stå ubehandlet, da dette har vært vanlig i området. Vi gjør oppmerksom på at kvaliteten er varierende på dagens tilgjengelige materialer. I dag kjøpes mye av materialet ferdig dimensjonert på trelastutsalgsalgs hvor materialene ikke sorteres etter innhold av kjerneved.

Detaljering

Når det gjelder bygningens detaljering, er det først og fremst vinduenes dimensjon og plassering i veggen, samt takutstikkene som har mest å si for bygningens uttrykk.

Takutstikkene på nye bygninger og tilbygg bør være knapt, både ved raft og ved gavl. Dette er et av de viktigste kjennetegnene ved bygningsmiljøet i området, og bør derfor videreføres. De knappe takutstikkene er tilpasset det lokale klima.

Vinduer bør ikke plasseres for høyt på veggen. Dette gir bygningen et stengt og avvisende preg, samtidig som utsikten innenfra begrenses. Ved fasadeutforming av seterbuer og hytter bør man forsøke å tilstrebe de samme proporsjonene som finnes i den tradisjonelle seterbua, og som de fleste av oss opplever som inviterende.

Vindskier, vindus- og dørørramminger bør utformes på enkel og tradisjonell måte. Bruk f.eks. av såkalt villmarkspanel til ørramminger etc. er ikke tradisjon i området, og bør derfor ikke benyttes.

4.2.4 RETNINGSLINJER FOR OMDISPONERING AV BYGNINGER

Generelt

I et område med mange ubenyttede bygninger, vil det være fare for at mange bygninger kan gå tapt dersom de ikke kan tilpasses ny bruk. Å gi ubenyttede bygninger som f. eks. løer, slåttebuer og fjøs ny bruk, kan også forsvares som videreføring av en lokal gjenbrukstradisjon. En bruksendring av bygninger vil derfor kunne være akseptabelt.

En bruksendring må imidlertid skje på bygningens premisser. Den må ikke medføre inngrep som endrer bygningens ytre karakter i vesentlig grad. Normalt vil det ikke tillates bruksendringer som medfører at et bygg blir en ny selvstendig fritidsbolig.

I helt spesielle tilfeller/ unntaksvis gjelder følgende:

- ✓ Ubenyttede bygninger som tidligere er brukt i forbindelse med seterdrift på eiendommen (uthus som løer, slåttebuer etc), kan innredes til enkle overnattingsformål ut over maksimal arealgrense. Forutsetning for dette er at bygningen beholder opprinnelig lokalisering og preg, iht. til verneforskriften.

- ✓ Ved behov for losji for arbeidsfolk tilknyttet tradisjonell seterdrift eller annen næringsvirksomhet kan det gis dispensasjon fra arealbegrensningen med inntil 20 m² ekstra (seterbua).

Flytting av bygninger vil ikke tillates med mindre det er særlige grunner for det.

Før flytting skal bygningen dokumenteres ved plassering på kart, oppmåling og fotografi.

Etterisolering

Innvendig etterisolering av panelt bindingsverk kan aksepteres.

Dersom man skal etterisolere tømmerbygninger, er det varmeøkonomisk mest å hente på etterisolering mot tak og under golv. Etterisolering av tømmervegger bør unngås. For å minske trekk tettes medfar og lafteknuter godt med husmose ved gjenopplifting.

Bygninger bør generelt ikke etterisoleres og kles på utsiden av eksisterende konstruksjon, da dette vil medføre en betydelig endring av bygningens karakter.

I tilfeller der en tømmervegg er spesielt dårlig, kan en eller flere vegger kles utvendig med panel. For uthus anbefales i tilfelle stående låvepanel.

4.3 SKOGBRUK

4.3.1 RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTENE

Verneforskriften legger følgende føringer for skogsdrift i området:

Ledalen

- ✓ Vegetasjon, herunder døde busker og trær er **fredet**.
- ✓ Plukking av kvister fra nedfalt virke til bål på stedet **kan tillates**.
- ✓ Uttak av trevirke fra løvtrær til brensel for buer, hytter og setrer i område er **tillatt**.
- ✓ All hogst av barskog er **forbudt**.

Øyungen

- ✓ Treslagskifte er **forbudt**
- ✓ Bygging av skogsbilveger er **forbudt**
- ✓ Snauhogst av flater større enn 3 daa i fjellbjørkeskogen er **forbudt**.
- ✓ For Øggdalen gjelder egne retningslinjer for skogsdrift

4.3.2 HISTORIKK

Bruken av skogresursene innenfor Ledalen og Øyungen LVO var langt mer intensiv i tidligere tider, enn det den er i dag.

I tillegg til vedforbruk for smeltehyttene i Gauldalen, foregikk det en betydelig skogsdrift i området. Bruken av skogen kunne til tider bli i største laget, for i følge protokoller fra "Hersjedalens Statsalmending", ble det i 1878 vedtatt bruksregler med følgende ordlyd:

§ 1. All nåleskov fredes inntil videre.

§ 2. Av skoven benyttes først og fremst tørt, nedfall og beskadiget skov.

I følge samme protokoll, var det ingen hogst av barskog, de første 20 årene etter at nevnte bruksregler ble vedtatt. Fra samme protokoll er det beskrevet om hogst i Høgvollråen/Øggdalen i 1912, da det ble hogd 253 trær. I perioden 1912-1991, ble det i dette området hogd 3 772 trær.

4.3.3 DAGENS FORVALTNING AV SKOGRESSURSENE

Både staten og private er grunneier med skog innenfor Øyungen LVO. Den statlige delen består av en bruksrettsalmenning, hvor et valgt almenningsstyre er ansvarlig for utnyttelsen av skogresursene. Almenningsstyret er valgt i henhold til forskrifter i Almenningsloven. Det er utarbeidet driftsplan og bruksregler som danner grunnlaget for utnyttelsen av skogen. Den privateide skogen er lokalisert til Ryggli og Aasen-eiendommen nord for Øgga.

Rygglieiendommene

Det ble utført skogtakst i 1994, som bl.a. viser at det er gode vekstvilkår for skog med betydelig andel av 11 og 14 bonitet. Det er granskog i området fra Hersja og opp til kote 600, med noe innblanding av bjørk. Ovenfor denne kote er det bjørka som dominerer.

Ledalen

Innenfor Ledalen LVO er staten den største grunneier med et barskogareal på 1800 da, og hvor lauvskogen dekker et areal på 4000 da. Barskogresursene ligger i en avstand fra 1km. -3,5 km. fra nærmeste skogsbilveg, noe som betinger at den kan danne grunnlag for økonomisk drift. Videre innover sørover i Ledalen er det store lauvskogområder, som i hovedsak har vært benyttet som vedforsyning til setrer og hytter i området.

Haltdalen Søndre Statsalmenning har forvalteransvaret for Ledalen. Det er en såkalt overskuddsalmenning, hvor det i tillegg til bruksrett hvor allmenningsstyret har forvaltningen, også drives ordinært skogsdrift i regi av Statskog, hvor virket selges til treforbrukende industri.

forvaltningen, også drives ordinært skogsdrift i regi av Statskog, hvor virket selges til treforbrukende industri.

4.3.4 UTTAK AV VED

Bjørkskogresursene i LVO er i hovedsak utnyttet for uttak av ved. Dette er en rettighet for de bruksberettigete i statsallmenningen. Denne retten er hjemlet i fjelloven. Verneforskriften endrer ikke på denne retten. For å ivareta den kulturpåvirkede delen av fjellbjørkeskogen, og hindre gjengroing er det ønskelig at det foretas hogst i i Øyungen landskapsvernområde, men av hensyn til landskapsbildet skal denne hogsten primært være plukkhogst eller mindre gruppehogster.

I Ledalen landskapsvernområde er det i tillegg plantelivsfredning som medfører at skogen er vernet. I forskriftens § 4 punkt 6 heter det at bestemmelsene ikke er til hinder for uttak av trevirke fra løvtrær til brensel for buer, hytter og setrer i landskapsvernområdet. Følgende retningslinjer gis for denne vedhogsten:

- For setervoller skal hogsten skje på eller i nærheten av setervollen, for å opprettholde et kulturpreg på og omkring vollen. På vollen kan hogsten utføres slik at vollen kan holdes åpen. Omkring vollen skal hogsten skje som plukkhogst.
- For enkeltstående hytter/buer utenom setervoller skal hogsten skje som plukkhogst av bjørk i skog i nærheten av bygningene.
- Det skal ikke skje hogst i de nordre deler av Ledalen (nord for Fremmervollen).

Ut fra disse retningslinjer, vil det være riktig at allmenningsstyret utviser ved, i henhold til vanlig praksis i statsallmenninger. Dette fordi slik vedhogst ikke behøver tillatelse etter verneforskriften.

I og med at skogen i Ledalen er vernet, vil det ikke være aktuelt å åpne for mer hogst enn det som er nødvendig vedbehov til bygningene i området.

4.3.5 SKOGSDRIFT I ØGGDALEN

For å ta vare på de spesielle kvaliteter i Øggdalen knyttet til trua/sårbare moser, lav og sopp, samt hensyn til dyreliv, er følgende retningslinjer for skogsdrift innført:

Driftsmessig inndeles Øggdalen i 3 ulike soner (se vedlegg 5):

- ✓ Sone med ikke hogst
- ✓ Sone med plukkhogst
- ✓ Sone med ordinært eller tilnærmet ordinært skogbruk.

Med Øggdalen i denne sammenheng menes landskapsområdet nord for Høgvollbekken

Følgende retningslinjer gjelder for sonen med plukkhogst:

- ✓ Inntil 1/2-parten av barskogen kan tas ut ved hogst, slik at områdene til enhver tid har preg av skog.
- ✓ Hogsten kan skje ved regulær plukkhogst eller i form av mindre gruppehogster med flatestørrelse inntil 0,5 daa.
- ✓ Storparten av løvskogen må få stå igjen etter hogst. Av løvskog kan bare hogges bjørk.

Følgende retningslinjer gjelder for sonen med ordinært eller tilnærmet ordinært skogbruk:

- ✓ Ved snauhogst skal det ikke anlegges større flater enn 5 daa. Et område regnes som snauflate dersom under 1/4-del av trærne står tilbake etter hogst. Et område regnes som snauflate til ny skog har nådd en gjennomsnittlig høyde på 3 meter.
- ✓ Det skal være minst 50 meter mellom hogstflater (snauflater).
- ✓ Tørre trær, samt endel løvtrær må få stå igjen etter hogst. Nedfallstrær (læger) må få ligge.

I tillegg til disse retningslinjer, skal selvfølgelig alminnelige og spesielle hensyn tas som ved all skogsdrift.

For hogst av barskogen i Ryggliia gjelder retningslinjene for sonen med ordinært eller tilnærmet ordinært skogbruk i Øggdalen. I forbindelse med skogsdrift i Ryggliia, mellom Høgvollbekken og Brattbekken, vil det kunne gis tillatelse til opparbeiding av enkel traktorveg.

4.4 VEGBYGGING OG VEDLIKEHOLD

4.4.1 RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTENE

Verneforskriften gir følgende føringer for vegbygging og vedlikehold:

- ✓ Planering og lagring av masse er **ikke tillatt**
- ✓ Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er **bare tillatt** på steder som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen.
- ✓ Vedlikehold av eksisterende veger er **tillatt**
- ✓ Framføring av nye veger for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift **kan tillates etter søknad**

4.4.2 DAGENS SITUASJON

Ledalen er en av svært få vegløse seterdaler i Forollhogna –området. Dette gir dalføret et særpreg som det er sterkt ønskelig å ta vare på. Bygging av nye veger vil derfor ikke tillates.

Det er to hovedveger gjennom Øyungen LVO. Den ene går gjennom Båttjønndalen på nordsiden av Øyungen, og utgjør ca. 15 km (herav 9 km innen LVO). Den andre går på sørsiden av Øyungen fram til Meiåvollen ved elva Forda og utgjør ca. 16 km. Ved Steinsvollen tar det av en ca. 3 km lang veg sørover til Elgsjømoen (samla ca. 10 km veg innen LVO her).

4.4.3 VEDLIKEHOLD AV EKSISTERENDE VEGER ØYUNGEN

De to vegene gjennom landskapsvernområdet kan vedlikeholdes på en slik måte at vegstandarden på vernetidspunktet beholdes.

Setervegen Vårhus-Raudåvollen gjennom Båttjønndalen har et behov av vedlikeholdsgrus på ca. 200 m³ årlig. Grustak til vegvedlikehold skal skje utenfor verneområdet. Grusforekomsten ved Vårhusvollen i Finnsåsdalen har tilstrekkelig mengde og kvalitet med bearbeidelse (knusing) for å imøtekomme den relativt beskjedne trafikkmengden som kan forventes. Område ved Raudåvollen skal ikke brukes pga. det spesielle breelvdeltaet og øvrige eldre uttaksområder skal istandsettes mht. revegetasjon.

Setervegen sør for Øyungen har et vedlikeholdsbehov på ca. 500 m³ årlig. Grusforekomstene ved Morkavollen (utafor LVO) og på Meiåfjellet er grusuttak som har vært benytta siden vegen ble bygd i 1950-åra. Disse uttaka er det også aktuelt å bruke framover. For å redusere de landskapsmessige endringer av grusuttak i landskapsvernområdet, er det ønskelig at uttaket på Morkavollen i størst mulig grad kan benyttes. Grusuttaket på Meiåfjellet har god kvalitet og er en mektig forekomst som også er aktuell å bruke til vedlikeholdsuttak øremerket setervegens behov. Dette uttaket er beliggende innenfor LVO og har en relativt eksponert beliggenhet og en uheldig utforming i dag, som medfører behov for å utarbeide en driftsplan etter følgende kriterier;

- Gjennomføre grunnundersøkelser som kartlegger forekomsten.
- Utarbeide driftsplan som ivaretar vegomlegging, ferdigutforming skjæringer og fastgrunn, inngjerding og lagring, samt etapper for grusuttaket.

Fylkesmannen i Sør-Tr.lag v/landbr.avd. har utarbeidet ei planskisse datert 6/10-99 som prinsipielt skal legges til grunn for driftsplanen.

NGU v/Wolden er engasjert for å bistå i arbeidet med å lage en plan for uttak av grus til vegvedlikehold.

4.4.4 NYE VEGER – OMLEGGING AV EKSISTERENDE VEGER

Bygging av nye veger både traktorveger og bilveger, og omfattende omlegging av eksisterende veger medfører store varige inngrep i landskapet.

Forvaltningsmyndigheten vil føre en restriktiv linje i forbindelse med søknader om slik bygging. I tilfeller der slike planer blir godkjent, vil det bli stilt svært strenge krav til landskapstilpassing, utforming og opprydning. Slik godkjenning vil kun gies i forbindelse med framføring av nye veger for jordbruksformål.

4.5 ANNEN VIRKSOMHET

4.5.1 RAMMER INNEN VERNEFORSKRIFTENE

Når en sammenholder vernebestemmelsene, generelle unntaksbestemmelser og bestemmelser om unntak etter søknad, gjelder følgende restriksjoner for jakt, fiske og friluftsliv:

- ✓ Jakt og fiske er **tillatt** etter gjeldende særlover.
- ✓ Bær og soppsanking er **tillatt**

4.5.2 JAKT, FISKE OG FRILUFTSLIV

Jakt og fiske er tillatt i Øyungen og Ledalen landskapsvernområde i samsvar med lov om villtet, lov om laksefisk og innlandsfisk. For de delene av verneområdet som ligger i statsallmenning gjelder også fjelloven i forbindelse med jakt og fiske.

Innenfor landskapsvernområdet er det svært gode muligheter for utøvelse av småviltjakt, i første rekke på lirype og fjellrype. Det er også anledning til villreinjakt i deler av området. Transport av skutt storvilt kan foregå etter dagens regelverk i motorferdselsloven.

Tiltak for å begrense spredningen av ørekyte i Øyungen landskapsvernområdet kan være aktuelt, forutsatt at det kun innebærer mindre terrenginngrep. Slike tiltak krever dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Det vil videre være tillatt med vedlikeholdsarbeid på demningen i Måstjønnå så lenge det ikke vil være nødvendig med motorferdsel på barmark som kan medføre varige terrengskader.

I tråd med norsk friluftslivstradisjon (jfr. lov om friluftslivet) er det adgang til fri ferdsel til fots i utmark hele året, *"...når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet"*. Eventuell merking av stier og skitraseer skal skje i samarbeid med forvaltningsmyndigheten.

Idrettslige aktiviteter som i dag foregår innenfor verneområdene er i hovedsak tilknyttet orientering. Verneforskriften er ikke til hinder for slik aktivitet.

4.5.3 TURISME

Et viktig formål med vernet er å bevare seterlandskapet som er skapt gjennom mange generasjoners setring. Innenfor Øyungen landskapsvernområde er det et stort potensial for gårds- og seterturisme. Verneforskriften er i utgangspunktet ingen hindring for slik virksomhet så lenge den ikke medfører nye tekniske inngrep eller på annen måte er i strid med verneformålet. Dette innebærer blant annet at det gis muligheter for omdisponering av seterbygninger (det henvises for øvrig til kap.4.2.4).

- ✓ Det er **ikke tillatt** med hensetting av campingvogner og bobiler innenfor landskapsvernområdet.

4.5.4 MOTORFERDSEL I UTMARK

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende nasjonale og kommunale forskrifter gjelder både på sommer- og vinterføre. Lovens utgangspunkt er at all motorferdsel i utmark er forbudt. Men det finnes noen formål som ikke er til hinder for motorferdsel i utmark, dessuten visse formål som det kan gis tillatelse til etter skriftlig søknad.

Motorferdsel vinterstid

Når hovedvegene i landskaps-vernområdet ikke brøytes i løpet av vinteren, er disse å regne for utmark. Eventuelle dispensasjoner for bruk av snøscooter må i størst mulig grad knyttes til disse vegene. Det presiseres at det ikke er anledning til bruk av snøscooter i forbindelse med isfiske.

Motorferdsel på barmark

Motorferdsel på barmark anses som et lite problem pr. i dag. Etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag er det anledning til bruk av terrengmotorsyklersykler i forbindelse med sanking av dyr på beite. Dette er spesielt aktuelt i Ledalen, da det ikke finnes veier inn i området. Det bør dog presiseres at forvaltningsmyndigheten vil være svært restriktiv med hensyn til tilrettelegging og oppgradering av slike ferdselsleier. For å redusere terrengslitasjen fra slik kjøring, har fylkesmannen i brev av 21.06.02 gitt tillatelse til noe utbedringer langs to kjøretraseer for terrengmotorsykkel:

1. Traseen fra øvingsfeltet for heimevernet og sørover på østsida av Hofjellet over Mannhøgda og ned til Evenmovollene.
2. Traseen på østsiden av Lea og inn til Gårevollene.

Utbedringer av kjøretraseer utover dette er ikke påregnelig.

4.5.5 FORSKNING UNDERVISNING

I verneforskriften heter det:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi og i andre særlige tilfeller når disse ikke strider mot formålet med vernet.

Landskapsvernområdene har et stort potensial for forskning og undervisning innenfor fagområder som botanikk, kvartærgeologi, kulturhistorie og kulturlandskap. Spesielt er det her muligheter for å øke kunnskapen om hvordan ulike typer menneskelig aktivitet virker på naturen. Men forvaltningsmyndigheten må også i lys av formålet med vernet vurdere hvilke forsknings- og undervisningstiltak det er ønskelig å få gjennomført innenfor verneområdet. I forbindelse med en eventuell dispensasjon fra vernebestemmelsene må det blant annet stilles krav om begrenset bruk av motorkjøretøy i utmark. Tiltak som bidrar til økt kunnskap om hvordan området skal forvaltes bør prioriteres.

4.5.6 INFORMASJON

Informasjonen omkring forvaltningen vil være en av hovedutfordringene til kommunen. Informasjonsplakater og informasjonsbrosjyrer som redegjør for vernet og dets virkning, vil være viktige tiltak. Herunder ligger også et ansvar for merking og vedlikehold av merking i verneområdene. Kommunen har også ansvar for kontakt med grunneiere, rettighetshavere, brukere, aktuelle lag og organisasjoner mv.

Vedlegg 1.

FORSKRIFT OM VERN AV ØYUNGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE I HOLTÅLEN OG RØROS KOMMUNER I SØR-TRØNDELAG FYLKE. VERNEPLAN FOR FOROLLHOGNA MED TILLIGGENDE DALFØRER.

Fastsett ved kgl.res. 21. desember 2001 med hjemmel i lov av 19.juni1970 nr. 63 om naturvern, § 5 og § 6, jfr. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Landskapsvernområdet berører følgende gnr/bnr i Røros og Holtålen kommuner:

Røros kommune: 114/1, 114/2, 114/3, 115/1, 115/2, 115/3, 115/4, 116/1, 117/1, 118/1

Holtålen kommune: 118/1, 125/1, 125/4, 144/2, 158/1, 158/2, 158/3, 165/1, 167/1, 167/2, 167/3, 169/1, 169/2, 169/3, 169/4, 169/5, 169/6, 170/2, 170/4, 170/5, 239/2, 239/4, 300/1 (Hesjedal statsallmenning).

I Os kommune: 125/1, 125/2 og 125/3.

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 72 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og verneforskriften oppbevares i Holtålen og Røros kommuner, hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Området er vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, riving av gamle seterbygninger, vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, oppdyrking av nye arealer, inngjerding av utmarksarealer, planting, sprøyting med kjemiske midler mot løvtreoppslag, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger, bergverksdrift og annen form for grave-, sprengnings- eller borearbeider, henleggelse av avfall og hensetting av campingvogner og bobiler er ikke tillatt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

2. Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er bare tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen.
3. For skjøtsel og drift av skogen gjelder lov om skogbruk og skogvern, dog er treslagsskifte, bygging av skogsveger og snauhogst av flater større enn 3 daa i fjellbjørkeskogen forbudt. For Øggdalen og Ryggli er det egne retningslinjer for skogsdrift, jfr. gjeldende forvaltningsplan.
4. For motorisert ferdsel gjelder lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l., jf. motorferdselloven §8.

§ 4 GENERELLE UNNTAK

Bestemmelsene i § 3, 1. ledd er ikke til hinder for:

1. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l.
2. Gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndigheten, eller andre som blir tillagt myndighet, skal i slike tilfeller varsles på forhånd og det kan settes vilkår for utforming og plassering av bygningene.
3. Beiting og drift av eksisterende setervoller og dyrkede arealer, herunder nødvendig gjerding.
4. Anlegg av nødvendige sanketrøer.
5. Jakt og fiske i samsvar med gjeldende særlover.
6. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og forvaltningsøyemed.

§ 5 EVENTUELLE UNNTAK ETTER SØKNAD

Når virksomheten kan skje uten at det strider mot formålet med vernet, og når særlige grunner taler for det, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til:

1. Oppføring av nødvendige nye bygninger for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift og beitebruk.
2. Ombygging og restaurering av eksisterende bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendringer.
3. Tilbygg til eksisterende bygninger.

4. Riving av eksisterende seterbebyggelse.
5. Oppdyrking av nye arealer i tilknytning til tidligere etablerte dyrkingsareal.
6. Gjenopptakelse av seterdrift på nedlagte setervoller.
7. Framføring av nye veger for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift.
8. Framføring av nye kraftlinjer, kabler eller telelinjer.
9. Utvising av ny seter.
10. Prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet.

§ 6 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi og i andre særlige tilfeller, når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 7 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan sette i verk tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av tiltak når det gjelder oppsyn, skjøtsel, informasjon m.v. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av landskapsvernområdet.

§ 9 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning bestemmer hvem som er forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet.

§ 10 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 2.

FORSKRIFT OM VERN AV LEDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE MED PLANTELIVSFREDNING I HOLTÅLEN KOMMUNE I SØR-TRØNDELAGFYLKE. VERNEPLAN FOR FOROLLHOGNA MED TILLIGGENDE DALFØRER.

Fastsatt ved kgl. res. 21. desember 2001 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, § 5 og § 6, jfr. §§ 13, 21, 22 og 23.
Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Landskapsvernområdet berører følgende gnr/bnr i Holtålen kommune:

186/1, 221/1, 221/4, 228/1, 228/2, 229/1, 229/4, 231/1, 231/5, 231/6, 239/1, 239/3, 304/1 (Haltdal Søndre statsallmenning).

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 26 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og verneforskriften oppbevares i Holtålen kommune, hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med opprettelsen av Ledalen landskapsvernområde er:

- å verne om flora og vegetasjon med spesiell vekt på høgstaude-fjellbjørkeskog og de ulike utforminger av gammel kontinuitetsskog av gran og furu.
- å ta vare på et særpregede kulturlandskap der seterbebyggelse, setervoller og kulturminner er sentrale elementer i landskapsbildet.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Området er vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, riving av gamle seterbygninger, vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, oppdyrking av nye arealer,

inngjerding av utmarksarealer, planting, sprøyting med kjemiske midler mot løvtreoppslag, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger, bergverksdrift og annen form for grave-, sprengnings- eller borearbeider og henleggelse av avfall. Opplistingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

2. Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse unntatt det som følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av §§ 4 - 6. Innføring av nye plantearter, herunder treslagsskifte er ikke tillatt.
3. Jakt og fiske i samsvar med gjeldende særlover.
4. For motorisert ferdsel gjelder lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l., jf. motorferdselloven §8.

§ 4 GENERELLE UNNTAK

Bestemmelsene i § 3, 1. ledd er ikke til hinder for:

1. Vedlikehold av eksisterende bygninger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l.
2. Gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndigheten, eller andre som blir tillagt myndighet, skal i slike tilfeller varsles på forhånd og det kan settes vilkår for utforming og plassering av bygningene.
3. Beiting og drift av eksisterende setervoller og slåtteland, herunder nødvendig gjerdning.
4. Plukking av bær og matsopp.
5. Plukking av kvister fra nedfalt virke til bål på stedet.
6. Uttak av trevirke fra løvtrær til brensel for buer, hytter og setrer i landskapsvernområdet.
7. Anlegg av nødvendige sanketrær.
8. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og forvaltningsøyemed.

§ 5 EVENTUELLE UNNTAK ETTER SØKNAD

Når virksomheten kan skje uten at det strider mot formålet med vernet, og når særlige grunner taler for det, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til:

1. Oppføring av nødvendige bygninger for seterdrift og beitebruk.
2. Ombygging og restaurering av eksisterende bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendringer.
3. Tilbygg til eksisterende bygninger.
4. Oppdyrking av nye arealer i tilknytning til tidligere etablerte dyrkingsareal.
5. Gjenopptakelse av seterdrift på nedlagte setervoller.
6. Framføring av nye kraftlinjer, kabler eller telelinjer.
7. Utvising av ny seter.

§ 6 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi og i andre særlige tilfeller, når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 7 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan sette i verk tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av tiltak når det gjelder oppsyn, skjøtsel, informasjon m.v. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av landskapsvernområdet.

§ 9 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning bestemmer hvem som er forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet.

§ 10 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 3.

FORMINGSRETTLEDER FOR NAUSTBYGGING VED ØYUNGEN

Prinsippbeskrivelse

En formingsrettleder kan være et verdifullt og nødvendig hjelpemiddel som går konkret på krav og veiledning vedrørende utforming av ny bebyggelse på steder hvor marginene er små og avgjørende. Denne formingsrettlederen gjelder ved nybygging av naust rundt Øyungen. Kriterier er at utbyggingen er godkjent av fylkesmannens miljøvernavdeling.

Tilpassing av naust til terreng og tomt

Bebyggelsen må legges godt ned i terrenget, fortrinnsvis på påle eller stabbefundament. Alle unødvendige inngrep, graving eller sprenging, som etterlater seg store arr i landskapet må unngås. Eksakt tomtetilpassing må skje på stedet iht. til de eksisterende topografiske forhold. Kunstig opparbeiding av tomta bør unngås.

Volum, form og høyde

Nye naust oppføres enkeltvis med en tradisjonell og enkel utforming. Dobbeltnaust aksepteres ikke. Formen skal være rektangulær. Det totale volumet skal ikke være større enn strengt tatt nødvendig for å vinterlagre en båt i ordinær størrelse. Det kan ikke beregnes plass til lagring av andre større gjenstander. Størrelsen kan variere mellom bredder på 2,5 - 3 meter, og lengder på 5 - 6 meter alt etter båtstørrelse. Unntak kan aksepteres når det er særlige grunner for det. Maks gesimshøyde bør ikke overstige 2,4 meter. Det skal ikke påføres vinduer av noen art.

Detaljering

Naustene kan utføres i en individuell, men enkel detaljeringsgrad.

Takvinkel

Tradisjonell 25 - 32 graders vinkel. Saltaksform.

Materialbruk

Tradisjonell materialbruk med bindingsverk/reisverk kledt med stående tømmermannspanel. Takteking kan være torv, stein, tre eller annet mørkt ikkereflekterende takbelegg. Porten utføres sidehengslet, og i tradisjonell utførelse av treverk. Det tillates en trerampe fra portåpning og ned til terreng, samt transportstokker ned til vatnet for å skåne topografien.

Fargesetting

Det er ikke ønskelig at denne type bebyggelse blir alt for synlig slik at de dominerer synsbildet i omgivelsene. Naustene kan følgelig beises med grå eller brune fargevalører som er tilpasset naturpreget. Behandling med tjæreprodukter eller jernvitrol tillates.

Byggetekniske krav.

Ved plassering av nye bygninger må branntekniske krav (jmf. statlige byggebestemmelser) overholdes.

Alle nye bygg forankres i forhold til antatte vindpåkjenninger og snølaster på stedet. Materialbruken må være av en slik kvalitet at de tåler de klimatiske påkjenninger.

Kommunen skal påse at retningslinjene blir etterfulgt.

Vedlegg 4.

LITTERATUR

Nedenfor følger et utvalg av litteratur som i større eller mindre grad er knyttet til Øyungen og Ledalen landskapsvernområde. En mer fullstendig litteraturliste finnes i Liavik (1995).

- Angell-Pettersen, I. 1988. *Inventering av verneverdig barskog i Sør-Trøndelag. ØKOFOK rapport 1988, 8:1-235.*
- Arbeidutvalget for Forelhogna-området. 1988. *Brukerinteresser i Forollhogna området.* 50 s. + kart.
- Arbeidsutvalget for Forelhogna-området. 1988. *Naturforhold i Forelhogna området.* 49 s. + kart.
- Bangjord, G. *Ornitologiske undersøkelser i sør og sørøstlige deler av Sør-Trøndelag sommeren 1985.* Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavd, 11 S. (stensiltrykk).
- Bergmann, H. 1990. *Rapport fra inventering av Øggdalen i forbindelse med verneplan for barskog i Midt-Norge.* 5 s. + kart. Stensiltrykk.
- Bevanger, K. 1981. Fuglefaunaen i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark. *K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Zool. Ser. 1981, 1: 1-156.*
- Bollingmo, Ø. 1974. *Inventering av Ledalen, sommeren 1974.* DN Bot.nr.98. 30 s. + kart.
- Brekke, O. & Selboe, R. 1974. *Fugle og pattedyrfaunaen i Ledalen.* Sør-Trøndelag, Juni 1974. Rapport til Miljøverndep.
- Flatberg, K.I. 1979. *Botaniske verneområder i Holtålen kommune, Sør-Trøndelag Rapport i forbindelse med fjellregionplanen for Sør-Trøndelag* K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd. 26 S.
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. 1991. *EDNA. EDB-register for naturverndata revidert utgave. Holtålen kommune.* 47 S. + kart.
- Holien, H. 1990. *Kryssliste for lav fra Øggdalen.* 2 s. Notat.
- Holien, H. & Prestø, T. 1995. *Botaniske undersøkelser i Øggdalen, Holtålen kommune.* 2 S. + kart. Notat.
- Koksvik, J.I. & Nøst, T. 1981. Gaulavassdraget i Sør-Trøndelag og Hedmark fylker, ferskvannsbioologiske undersøkelser i forbindelse med midlertidig vern. *K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Zool. Ser. 1981, 24: 1-96*
- Kristiansen, M-E.V. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, Sør-Trøndelag.* Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavd. Rapp. 6:1-81 +vedl.
- Liavik, K. 1995. *Statusrapport om flora/vegetasjon og fauna i det foreslåtte verneområdet Forelhogna i Sør-Trøndelag.* Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, miljøvernavd. Rapp. 7/95:1-143.
- Miljøverndepartementet. 1992. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.* St.meld. nr. 62 (1991-92). 131 S.

- Nilsen, O. & Wolf, F.C. 1989. *Bergrunnskart Røros & Sveg Ml: 250 000*. Norges Geol.Undersøk.
- Norges Offentlige Utredninger. 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. Miljøverndepartementet. NOU 1986, 13:1 - 103.
- Ouren, T. 1966. *Floraen i Haltdalen herred i Sør-Trøndelag*. K. Norske Vitensk. Selsk. Mus. Årb. 1966:25-102.
- Prestø, T. 1990. *Notat vedrørende moser i Øggdalen*. 2 s. Notat.
- Prestø, T. & Holien, H. 1995. Floraundersøkelser i Øggdalen, Holtålen kommune, Sør-Trøndelag - grenser for framtidig landskapsvernområde og konsekvenser for skogsdrift. K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1995,.
- Sivertsen, S. 1990. *Mykologiske inntrykk fra kort befarings 27.9.1990*. (Øggdalen). Notat.
- Suul, J. 1977. Fuglefaunaen og endel våtmarker av ornitologisk betydning i Fjellregionen, Sør-Trøndelag. K. Norske Selsk. Mus. Rapp. Zool. Ser. 1977, 5: 1-81.
- Sæther, B. Klock, T. & Taagvold, H. 1980. Flora og vegetasjon i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark. K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1980, 7:1-154.
- Sør-Trøndelag Fylkeskommune, kulturavdelingen 1994. Verneplanarbeide Gauldalsvidda /Forelhognaområdet, seterdalene inn mot kjerneområdet i den foreslåtte nasjonalparken i Sør-Trøndelag. 1. Utredning -kulturmiljø.
- Thomsen, H. 1976. *En kvartærgeologisk kartlegging av fjellområdene mellom hovedvannskillet og Gauldalen, Budalen og Rugeldalen*. Hovedoppg., Univ. i Oslo. 70 S.
- Wolden, K. 1994. Gauldalsvidda, grus til vegvedlikehold. Sør-Trøndelag fylke. NGU rapport 94.075:1-21, +5 kart.

VEDLEGG 5

ØGGDALEN

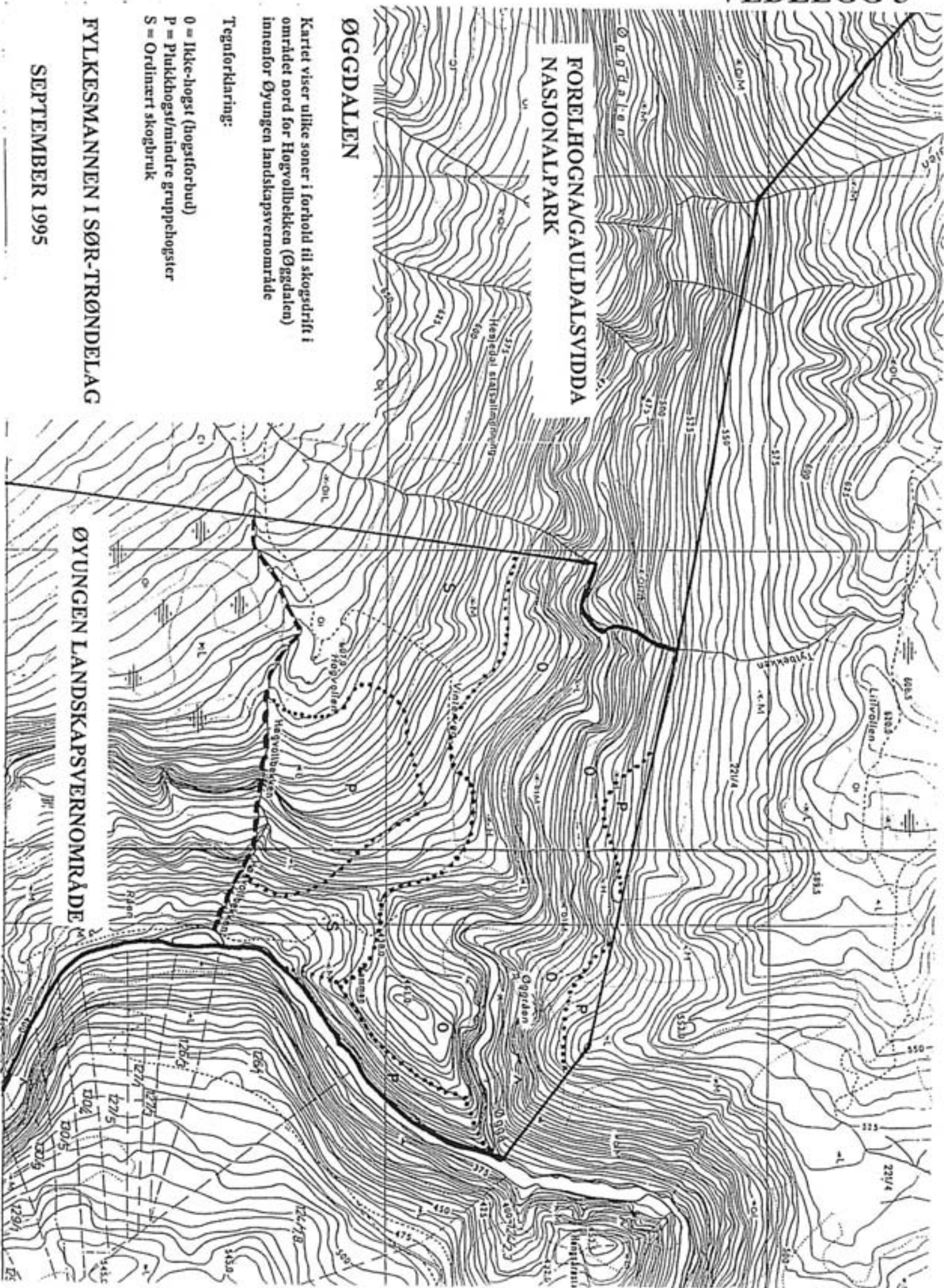
Kartet viser ulike soner i forhold til skogsdrift i området nord for Høyvollsletta (Øggdalen) innenfor Øyungen landskapsvernområde

Tegnforklaring:

- O = Ikke-hogst (hogstforbud)
- P = Plukkhogst/mindre gruppehogster
- S = Ordinært skogbruk

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG

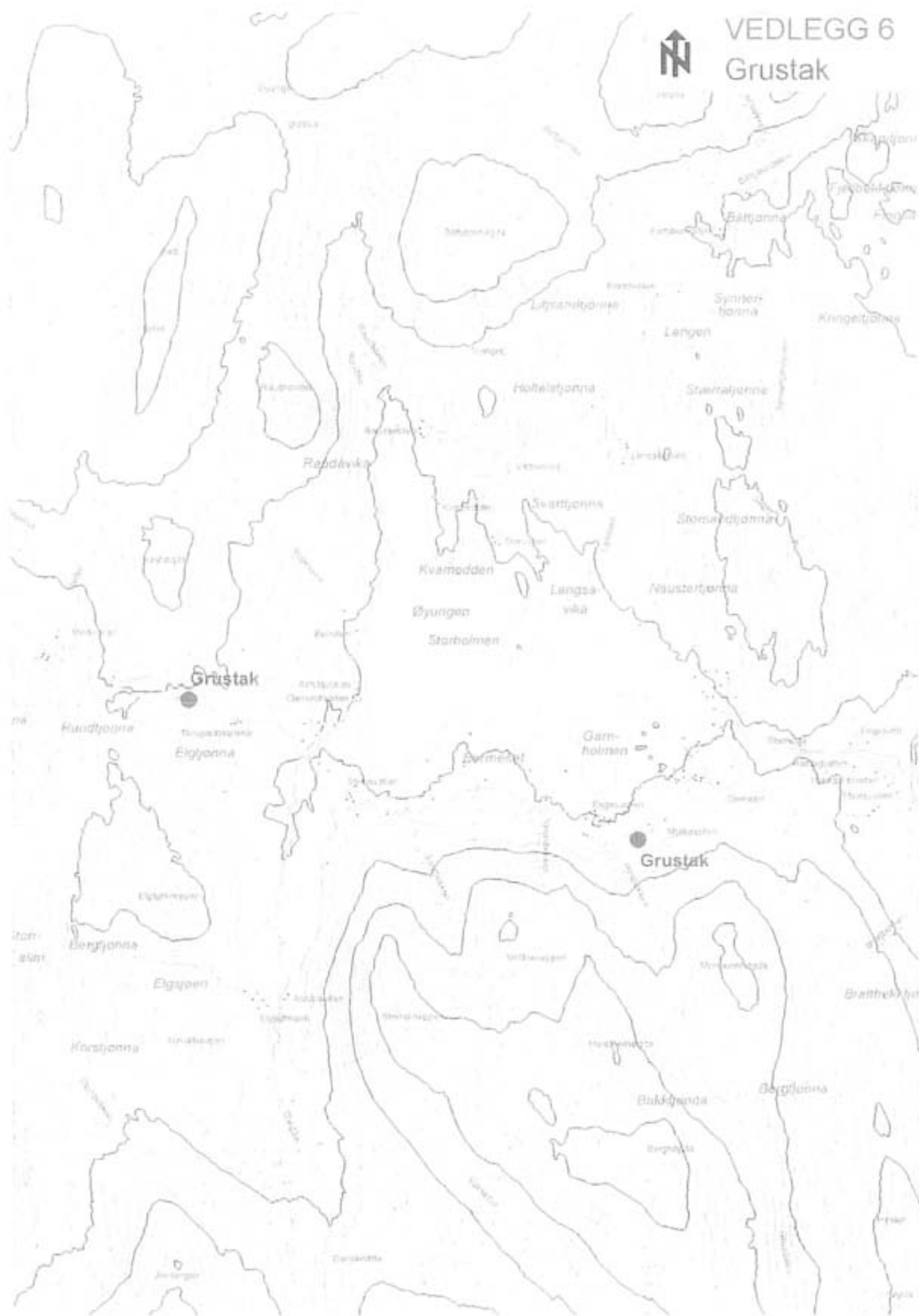
SEPTEMBER 1995

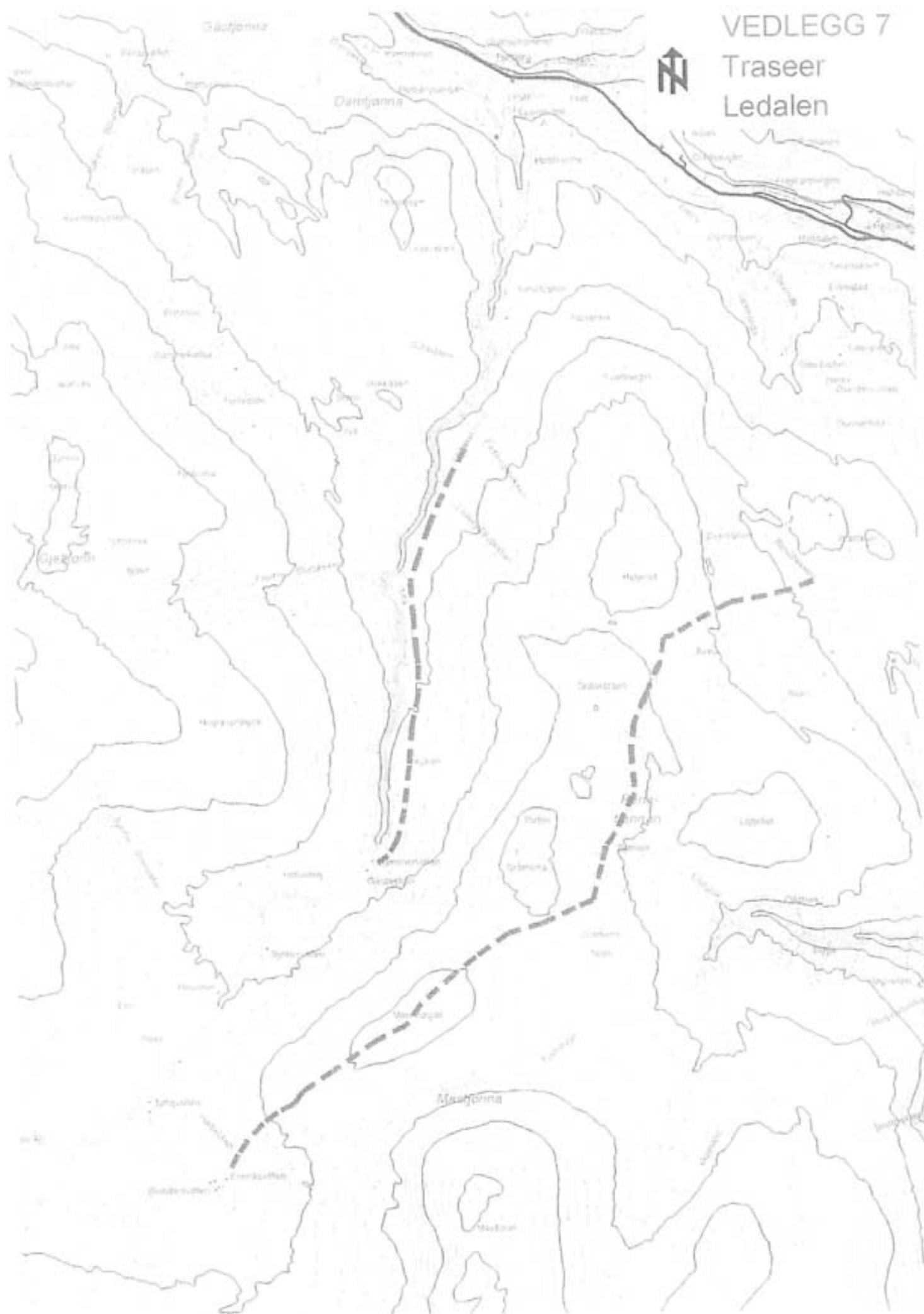

VEDLEGG 6

Grustak

Traseer
Ledalen

VEDLEGG 8

Bruksregler for traseene Ledalen

- 1. Traseene kan benyttes for kjøring med terrengsykler i forbindelse med nødvendig person- og godstransport i jordbruksnæring (motorferdselslovens § 4 c). Selve sausankingen omfattes ikke av lovens § 4c og kjøring i denne forbindelse kan derfor ikke skje fritt i terrenget.**
- 2. For kjøring utenom traseene må det søkes om dispensasjon med unntak for kjøring for henting av sjuke/skadde bufe når forvaltningsmyndigheten er varslet.**
- 3. Transportkjøring som kan utføres i vintersesongen skal utføres med bruk av snøscooter.**
- 4. Traseene kan benyttes for transport av skutt elg i det aktuelle området. Slik transport utenom traseene er i landskapsvernområdet hjemlet i motorferdselsloven.**
- 5. All kjøring skal skje aktsomt og under hensyntagen til vær og føreforhold.**